

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung - Uprava in uredništvo: Puceljova 5 —
Tel. 31-22—31-26 — Erscheint wöchentlich - Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich - Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis
- Posamezna številka Cent. 80.

General Rupnik poziva k zimski pomoči

Prezident pokrajinske uprave g. general Leon Rupnik je v ponedeljek zvečer izpregovoril po ljubljanskem radiu naslednje besede:

Ljubljancani!

Začenjam pokret za zimsko pomoč. Namen mojega dobrodelnega zasnutka je:

Nihče ne sme biti brez dela, brez lastne krivde, nihče ne sme stradati, če ne more delati!

V tem je zapopadana vsa moja zamisel. Za delo je treba sredstev, prav tako moramo poskrbeti za ljudi, ki delati ne morejo.

Dobro poznam namere in misli dobrih, dobrosrčnih ljudi. Vem: nekateri že težko čakajo prilike, da se oddolže svoji socialni dolžnosti. Kajti tu ne gre za miloščino, tu ne gre za skromen milodar, tu gre za socialno dolžnost imovitejšega nasproti ubožnemu, brez lastne krivde ubožnemu. Teh dobrosrčnih ljudi je večina, hvala Bogu, manjšino bom dosegel z drugimi sredstvi; prav tako sem odločen zatreti vse, kar bi sicer oviralo

mojo zamisel. Nikogar ne bo, na čigar vrata ne bi potrkalo vprašanje zimske pomoči. Za ta pokret sem postavil posebno organizacijo »Zimska pomoč«, ki ima dolžnost za vse nujne zimske potrebe pribaviti potrebna sredstva.

Vsega občudovanja vreden zgled imamo v Zimski pomoči Reicha. Ljubljancani! V tem pogledu ne bomo zaostajali. Časi so izredni. Izredni časi rode izredne potrebe, izredne potrebe zahtevajo izredna sredstva. Treba je teh izrednih sredstev, izredna sredstva pa dobimo samo po izredni poti.

Upam in trdno pričakujem, da boste to mojo namero vsi odobraval in vsi pomagali, da v vsakem oziru uspe: uspe gmotno, da bomo preskrbeli siromake, a uspe tudi moralno, da bodo pokazali imovitejši, pokazali neprisiljeno in radodarno, da se čutijo za člane človeške družbe, da se zavedajo pomena evangeljskih besed:

»Bodite usmiljeni, da boste usmiljenje dosegli!«

Z božjo pomočjo grem na delo in vem, da bo imelo uspeh.

Sodite jih po delih, ne po besedah!

Pretekli ponedeljek je »Slovenski Narod« objavil izpod peresa dr. A. S. tehten prispevek, v katerem razpravlja, kdo so podporniki komunistične strahovlade pri nas. Ker se nekateri še danes niso znašli in jih še vedno slepijo razna prevarna gesla, ki jih komunisti spretno mečejo mednje, objavljamo v premislek našim čitateljem, najvažnejši del članka. Pisec zastavlja vprašanje, kdo vse podpira komunistično strahovlado med nami in odgovarja:

Kdor veruje, da se je mednarodni komunizem po izkušnjah z boljševiško revolucijo 1917 in razvojem, ki ji je sledil v Rusiji, kaj spremenil.

Kdor veruje, da je komunizem, kakor ga označajo njegovi preroki po vsem svetu, »v bistvu slovanska zadeva«.

Kdor veruje, da bi mogli o usodi, katere koli slovanske države zgrajene po komunističnem receptu odločati slovanski ljudje.

Kdor veruje, da so slovenski komunisti, vzgojeni v šolah mednarodnega komunizma in po receptih kominterne, kaj bolj »naši« in kaj bolj »slovenski« samo zato, ker jih je rodila slovenska mati.

Kdor veruje, da je tako imenovana »osvobodilna fronta« pri nas nastala zares iz nacionalnega prepričanja njenih voditeljev in ne morda po splošnih navodilih kominterne, sporocenihi vsem komunističnim strankam na svetu za primer nove vojne — kot novo sredstvo v komunistični borbi za svetovno revolucijo po načrtih boljševiškega katekizma.

Kdor veruje, da gre pri takšnem pokretu, ki je po svojem bistvu navezan na uspehe naših pokretov pri drugih narodih, za kakršne koli resnične narodne interese in cilje.

Kdor veruje, da ta naš »osvobodilni« pokret ni imel prav nikakih zvez z badoljevskimi izdajalci na našem ozemlju pred njihovo izdajo in po njej.

Kdor veruje, da je v tem pokretu poleg vse-mogočne in edino odločilne KPS (Komunistične partije Slovenije) sploh še katera tega imena vredna »stranka« ali »kupina« iz bivšega našega političnega življenja, čeprav se poleg Kidričev, Baeblerjev in drugih komunističnih »gadov« pojavljajo v izvršilnem odboru OF tudi imena nekaterih »katoličanov«, »Sokolov« ali »nacionalistov«.

Kdor veruje, da so vse ti »predstavniki« in »zastopniki« raznih miselnih krogov« v OF zares nekomunisti ali celo antikomunisti, da ne rečemo kar — katoličani ali nacionalisti, ki da so šli zraven samo zato, da bi med komunisti — ali

proti njim — zastopali tudi »svoj miselni krog«, kakor da je pravi katoličan samo tisti, ki zna tud klati, požigati in ropati, pravi nacionalist pa tisti, ki na debelo izdaja narodne interese, kakor se je to pokazalo pri sodelovanju gozdnih tolovajev z badoljevskimi izrodki, da o drugih narodnih veleizdajah, (kakor o prelomih prisege, pobijanju lastnih bratov, pljuvanju na vse svete narodne tradicije itd.) niti ne govorimo.

Kdor veruje, da so ti mednarodni teroristi in tolovaji zares demokrati, kakor sami vpijejo na raznih »mitingih«, na katerih jo s svojimi govori še cinično zasmehujejo.

Kdor veruje, da se je na takšnih »mitingih« mogoče zares svobodno o vsem pogovoriti, kar teži naš narod in da je na njih mogoče ugovarjati sklepom, ki jih sprejme »vodstvo« brez slehernega sodelovanja ljudstva in brez kakršne koli njegove kontrole, kakor delajo to samozvanci, ki za svoje dejanja ne le odklanjajo sleherno odgovornost pred narodom, temveč se nevšečnih nazornikov in kritikov enostavno znebe.

Kdor veruje, da ti gozdni tolovaji s svojimi akcijami zares »osvobajajo« našo zemljo, naše domove in naše ljudi in noče niti poslušati, kaj mu o vseh teh »osvoboditvah« pripovedujejo vsi neposredno prizadeti, ki gredo že v desetisoče.

Kdor veruje, da je v komunistični svobodi raj, ki ga ne razumejo samo zli duhovi »bele garde«.

Kdor veruje, da prejemajo ti banditi navodila za svoje uničevalno početje od kogar koli razen od edino zveličavne kominterne.

Kdor veruje, da jih vodi kaj več kot navaden račun o zasedanju mastnih korit in stolčkov na škodo ubogega »delovnega ljudstva«.

Kdor veruje, da sedi v vodstvu OF cvet slovenskega naroda, vse drugo pa da spada med »reakcije«, če ne že kar med narodne »izdajalce«.

Kdor veruje, da komunisti pobijajo samo izdajalce, če tudi samo izdajalce komunistične doktrine.

Kdor veruje v »moralo« komunističnih tolovajev.

Kdor veruje, da so pokolji, požigi in ropi samo začetne slabosti »velikega pokreta z idealnimi nameni«, da pa bodo te »napake« kmalu odstranjene, kakor da bodo odstranjeni tudi vsi mednarodni teroristi Baeblerjevega tipa itd.

Kdor veruje, da bo vojne že jutri, če ne pa vsaj čez 14 dni konec.

Kdor veruje, da bo vojna zaradi »akcije« slovenskih gozdovnikov samo za en dan krajša.

Kdor veruje, da se usoda te vojne in mir po njej odločata na slovenskih tleh.

Kdor veruje, da bo tudi Nemčija šla po poti Italije in da smemo »vsak hip« pričakovati notranji zlom nemškega naroda...

Skratka, kdor veruje v vse, kar mu kdo naveli po kanalih organizirane komunistične propagande, ne da bi se vprašal, od kod te vesti, komu služijo in zakaj se razširjajo.

V kritju. S strojno puško v kritju za porušeni sovjetskim bunkerjem na pravkar osvojeni postojanki.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Minuli teden na Krimu in ob izlivu Dnepra ni bilo važnejših bojov. Številne napade so boljševiki izvršili znotraj Dnjeprskega kolena. Nemške čete so jih kljub blatu, mokroti in mrazu zadržale in jim prizadejale velike izgube. Hudi boji so bili tudi pri Čerkasu. Zapadno od Kijeva in pri Korostenu so nemške čete zasedle z najnovejšimi napadi nadaljna ozemlja in obkolile v mestu Korostenu močne sovjetske čete. Boljševiki so imeli izredne krvave izgube. Okoli Gomla in Kričeva so Sovjeti poskusili razbiti nemške čete in priti nemškim četam za hrbet. Potem ko so Nemci spretno izpraznili Gomel in zasedli nove postojanke, so v gibljivih bojih ustavili napredujočega sovražnika. Južno od Nevela so si nemške čete pridobile nazaj važne višine in si izboljšale svoje postojanke. V severnem odseku vzhodnega bojišča so bili le krajevni boji.

Angleško letalstvo je v preteklem tednu nadaljevalo svoje teroristične napade na celinska mesta. Poleg Sofije je bila posebno prizadeta nemška prestolnica Berlin. Prebivalstvo obeh mest se je zgledno zadržalo. O bombardiranju na Sofijo je bolgarski ministarski predsednik izjavil med drugim: »Napad je zahteval številne nedolžne smrtno žrtve. Ljudje so bili tudi ranjeni in je nastala škoda na poslopih. Poudariti moramo, da je bila bombardirana prestolnica naroda, ki ni nikomur ničesar storil, nikdar zahteval nič tujega in ni vrgel svojega pogleda nikoli na kako tujo stvar.« O učinku bombardiranja Berlina pa je značilno poročilo napisano v švicarskem dnevniku »Neue Zürcher Zeitung«. List pravi: »Brez pretiravanja lahko rečemo, da so se Berlinčani v celoti pokazali dorasle položaju. Nikjer ni bilo

niti najmanjše panike, vsak je opravljal svoje vsakdanje delo in pomagal reševati, kjer je bilo možno. Vsi se počutijo kot velika skupnost!

Po izjavi japonskega glavnega stana so napadle močne ameriške mornariške sile v jutru od 19. novembra otoka Makin in Tarawa v Gilbertovi skupini. Po tem poročilu boji med Američani in Japonci še trajajo. Delu sovražnikovih sil je uspelo, da so se izkrcali.

Nemške čete sistematično čistijo Hrvatsko Primorje. Tako so bili iz okolice Crikvenice, Selc in Novega očiščeni vsi komunisti, ki so imeli pri tem velike izgube. Zaključeno je tudi čiščenje polotoka Pelješca. Nemci so tod zaplenili mnogo težkega orožja.

Eden izmed čeških emigrantskih voditeljev dr. Edvard Beneš je po vesti londonskega »Daily Telegrapha« prisel v Moskvo. Cilj njegovega prihoda je gotovo poklonitev Stalinu.

Angloameričani skušajo pri vsaki priliki prebrati svet, da obvladujejo vsa morja. Ta trditve se je pa že ponovno izkazala za navadno slepilo. Kot taka se je pokazala zlasti v bojih za dodekaneško in grško otočje na Egejskem morju, ki so bili nedavno zaključeni. Nemci so s spretnimi operacijami pregnali Angleže in z njimi združene badoljevce z Rodosa, Stampalije, Kosa, Lerosa, nekaterih manjših otokov in končno še s Samosa. Večji del angleške posadke Samosa je bil zajet, nekaj pa je zbežalo v Turčijo. Čeprav leži egejsko bojišče v neposredni bližini Italije in važnih angleških oporišč Malte, Aleksandrije in Cipra, so morali Angleži nemočno gledati, kako so jim nemške pomorske sile zasedale otok za otokom.

V Washingtonu se bavijo z mislijo ustanovitve vrhovnega poveljstva sovjetsko-angloameriške vojske. Zagotovilo naj bi ožje sodelovanje med sovjetskim vrhovnim poveljstvom v Moskvi in angloameriškim vrhovnim poveljstvom v Londonu. Baje naj bi dosednji šef generalnega štaba Zedinjenih držav general Marshall ustanovil v Londonu svoj glavni stan in bi vanj sprejemal tudi častnike sovjetske armade. General Eisenhower naj bi bil postavljen za šefa generalnega štaba v Washingtonu.

Londonski časopis »Daily Worker« piše o svetovni prehranjevalni krizi. Ta se pojavlja v Angliji, v Indiji, kjer zahteva glad milijone življenj, na Kitajskem in tudi v Sovjetski zvezi. Ker se ne more Velika Britanija sama prehraniti, mora živila še vedno uvažati in predstavljajo dobave življenjskih sredstev 60% dobav Angliji po zakonu o posojilu in najemu iz Amerike. Angleški velekapital, ki se bavi z dobičkanosnejšimi vojnimi posli, se za poljedelsko proizvodnjo ne zanima, ker pri njej ne more ničesar zaslužiti.

Madžari bodo odločno nadaljevali vojno na strani osovih sil. To je bila vodilna misel govora vojnega ministra Csataja v poslanski zbornici, kjer je med drugim tudi dejal: »Madžarska se ne bori za imperialistične cilje, temveč za svoje življenje. Čeprav bi se vse sile obrnile proti Madžarski, se bo borila za narodno čast do zadnjega diha in doprinesla zato tudi potrebne žrtve.«

Bolgarski narodni poslanec Kožuharov ravnatelj lista »Slovo«, je med zasедanjem Sobranja opredelil bolgarske ozemeljske zahteve. Po njegovem zahteva Bolgarija zase Tracijo, Makedonijo in Dobrudžo. Makedonija je sestavni del Bolgarije in se je ne bo nikoli odrekla.

V vrsti številnih narodov, ki so se uprli, da bi bili priključeni Sovjetski zvezi, so se oglasili Litvanci. V Vilni je bilo veliko zborovanje, na katerem so z nepopisnim navdušenjem in odobravanjem sprejeli resolucijo, ki pravi med drugim: »Leta 1940. je bila Litva proti volji naroda priključena Sovjetski zvezi. V času zasedbe je 15.000 Litvancev trpelo v boljševiških zaporih, 5000 jih je bilo pobitih in nad 40.000 odgnanih v Sibirijo. Zasebna lastnina je bila razlašena in vsi delovni sloji so prišli pod boljševiški jarem. Ko danes Litvi ponovno grozi, da bo napadena od Sovjetske armade sporočamo vsemu svetu naš odločen protest proti zasedbi in priključitvi. Priljubljeni smo sprejeti sovjetske imperialiste z ognjem in mečem.«

O najnovejšem razvoju dogodkov na vseh bojiščih nam podaja nemško vojno poročilo od preteklega torka, 30. novembra, naslednjo sliko:

Sovražnikovi sunki proti našim postojankam na Perekopski ožini so ostali brez uspeha. Pri nikopolskem mostišču in v velikem Dnjeprovem loku so bili včeraj sovražnikovi napadi v splošnem nekoliko slabši. Močnejše napade so izvršile sovjetske čete severnovzhodno in vzhodno od Krivega Roga ter na vdornem področju južno od Kremenchuga. Med uspešnim protinapadom je bilo uničenih ali zaplenjenih 30 topov.

Na prostoru pri Cerkasih se je povečala silovitost ogorčenih in izprememb polnih bojev. Lastno napadalno podjetje zapadno od Kijeva je dovelo do nadaljnjih krajevnih uspehov.

V napadalnih in obrambnih bojih na področju pri Kijevu in Zitimiru so čete vojske in SS pod vodstvom generalnega polkovnika Hotha z giblivim bojevanjem prestregle sovražne armade, ki so pričele s prodornim napadom in so jih vrgle s protinapadom nazaj proti vzhodu. Sovjetske čete so tamkaj v času od 9. do 28. novembra izubile nad 20.000 padlih, 4800 ujetnikov, 803 oklapnike, 1505 topov, 1042 strojnih pušk, 275 metalev min in 554 protitankovskih pušk.

Na bojišču pri Gomlju se nadaljujejo težki boji. Južnozapadno in zapadno od mesta so naše čete v hudih bojih prestregle napredujoče močne sovražnikove bojne skupine. Stevilni napadi severno od Gomelja so se izjalovili. Pri tem je utrpel sovražnik vsled učinkovitega obrambnega ognja in silovitih protisunkov občutne izgube.

Južnozapadno od Nevelja so zlomile naše čete z napadom žilav sovražnikov odpor in so ponovno osvojile ozemlje in naselja.

Na murmanskem bojišču je posadka nekega nemškega oporišča v bojih iz bližine odbila sovražnikov napad.

V letalskih bojih je bilo včeraj ob dveh lastnih izgubah uničenih 45 sovjetskih letal. Major

Rall, skupinski poveljnik jate lovskih letal, je izvajal 28. novembra na vzhodnem bojišču svojo 250. letalsko zmago.

V južni Italiji je pričel sovražnik včeraj po silovitih topniški pripravi in podpori z močnimi letalskimi silami pričakovani napad na naše vzhodno krilo v dolini reke Sangro. V ostalih odsekih bojišča so bili zavrnjeni krajevni napadi slabših sovražnikovih sil.

Po dokončnih ugotovitvah je bila pri napadu nemških torpednih letal na sovražno ladijsko spremnjavo dne 26. t. m. pred alžirsko obalo potopljena še četrt velika ladja, tako da so se zvišale skupne sovražnikove izgube pri tem napadu na štiri prevozne ladje s 50.000 tonami.

Včeraj so vdrla severnoameriške letalske jate v zaščiti oblakov v Nemški zaliv in so napadle mesto Bremen. Povzročene so bile škoda na poslopih in manjše človeške žrtve. V srditih letalskih borbah ter od protiletalskega topništva je bilo sestreljenih 33 sovražnih letal, med njimi mnogo težkih štirimotornih bombnikov. Šest nadaljnjih letal je izgubil sovražnik nad zasedenim ozemljem.

Nemški lovci za dolge polete so včeraj sestrelili nad Atlantikom veliko vodno letalo.

V pretekli noči so vrgla sovražna motilna letala brez načrta nekaj bomb na zapadno nemško področje.

Nemške podmornice so potopile v hudih bojih na Atlantiku, Sredozemskem morju in na Črnem morju 8 ladij s skupno 36.000 tonami. 2 rušilca, 1 fregato in 1 podmornico. Neka lahka križarka je bila s torpednim zadetkom poškodovana.

Nadalje so zbile naše podmornice 5 sovražnih letal, ki so ščitile ladijske spremnjave.

DOMAČE NOVICE

* **Overovljenje oblačilnih izkaznic.** Pokrajinska uprava razglasa: Oblačilne izkaznice, ki so bile razdeljene na področjih izven mesta Ljubljane, zaradi nastalih neredov v nekaterih predelih pokrajine, niso v posesti upravičencev in se lahko z njimi okoriščajo neupravičene osebe. Da se dožene pravo stanje in odpravijo nepravilnosti se odreja: Oblačilne izkaznice, izdane po naredbi št. 203 dne 1. novembra 1942, Sl. l. 69/42, in podaljšane z naredbi št. 93 z dne 21. septembra 1943, Sl. l. 77/43, so veljavne samo s potrdilom okrajnega glavarstva, mestne občine Ljubljanske oziroma občine v smislu te navedbe. Imetniki oblačilnih izkaznic morajo le-te predložiti v potrditev tako, da se nanje pritrsne uradni pečat in s stampiljko označi datum vdiranja. Potrditev izvršijo za upravičence s področja mesta Ljubljane mestni preskrbovalni urad, s področja občin Dobrova, Polhov Gradec, St. Jošt, Horjul-Log-Brezovica, Tomšelj, Preserje, Borovnica-Rakitna, Ig, Smarje, Rudnik, Dobrunje, Polje, Rovte, Hotedrsica, Logatec, Planina in Rakek, dotične občine, na ostalem področju pa okrajna glavarstva samia. Izkaznice brez tega potrdila se od dneva objave te uredbe ne smejo več sprejemati v izvršitev. Kršitev te odredbe se kaznuje po uvedbo označeni naredbi.

* **Mnogo je treba danes vedeti, da se znajdeš v življenju.** Teško pa je takšno znanje pridobiti. Zato vam bo v izredni meri postregel »Razglednik Jutra«, ki izide v prvi polovici decembra. Obsegal bo blizu 300 strani in bo stal samo 28 lir. Namen razglednika je, da zlasti v družine nepremožnih Slovencev ponesi mnogo koristnega pouka, pa tudi zabave in razvedrila. Vrstijo se poleg vestic številni poučni članki, zastopane so vse veje sodobne znanosti, opisana so mnoga današnja velika dogajanja. Nad 100 izbranih slik poživlja vsebino. »Razglednik Jutra« ni nikak kolektar, marveč skrbno sestavljen priročnik, ki vam bo še dolga leta zanesljiv tovariš in svetovalec. Ker dobro vemo, kaj posebno zanima čitatelje »Domovine«, jim lahko toplo priporočimo, da se naročijo na »Razglednik«. Znižana cena 28 lir velja samo za tiste, ki se naroče na »Razglednik«, preden izide. Poznejša cena na knjižnem trgu bo pa seveda znatno višja. Zato se še danes oglasite v upravi »Domovine« v Narodni tiskarni v Ljubljani ali pa sporočite po dopisnici da želite, imeti »Razglednik Jutra« po znižani ceni 28 lir.

* **Smrt bivšega ljubljanskega postajnačelnika.** V tork je v Ljubljani na naglem umrl višji svetnik državnih železnic v pok. g. Avgust Ludvik. Pokojni, ki je imel vedno velik krog prijateljev in znancev, je lani praznoval 70. letnico in je bil še izredno čil. Rodil se je na Češkem, kmalu pa je prišel med nas in se tukaj popolnoma uživel. Vstopil je v železniško službo in služboval v Trbovljah, Trbovem-Ilirski Bistrici, v Hrastniku, Zidanem mostu, leta 1914. pa je bil postavljen za načelnika ljubljanskega glavnega

kolodvora. V tem svojstvu je deloval skoraj 20 let in si splošno zaslužil tako pri potujočem občinstvu kakor pri podrejenem železniškem osebju priznanje. Leta 1933. je bil prestavljen v prometni oddelek na železniškem ravnateljstvu, kmalu nato pa upokojen. Bodi mu lahka slovenska zemlja!

* **Župnik Jožef Lavtižar umrl.** V Ratečah na Gorenjskem je v soboto 20. novembra umrl v starosti 92 let upokojeni župnik Jožef Lavtižar, starosta slovenske duhovščine. Svoje dušebrižniške dolžnosti je opravljal skoraj 70 let in ga je poznala osebno vsa zgornja Savska dolina. Uveljavil se je tudi kot potopisec, zgodovinar in glasbenik. Pogreba se je udeležilo mnogo Gorenjcev.

* **Umrl je, star 50 let, v Ljubljani mestni računski inspektor Karel Ahčin.** Tako v službi kakor v družbi svojih prijateljev in znancev je bil zaradi svoje strokovne usposobljenosti in razgledanosti pa zaradi svoje srčne dobrote spoštovan.

* **Uspeh škofijske dobrodelne nabiralne akcije.** Škofijsko karitativno tajništvo je objavilo poročilo o uspehu nabiranja milodarov od 31. oktobra do 7. novembra. S sodelovanjem članov in članic Elizabetnih in Vincencijevih konferenc, akademikov in akademikov, z nabiranjem po ljubljanskih cerkvah in s prostovoljnimi darovi, poslanimi neposredno tajniški pisarni, je bilo zbranih darov v vrednosti 449.490,10 lir. Nabrana vsota zadostuje komaj za enomesečne izdatke škofijske dobrodelne pisarne. Oktobra in novembra so izplačevali dnevno beguncem, internirancem in drugim nad 14.000 lir.

* **Vodnikova družba vljudo obvešča vse svoje gg. poverjenike in člane, da so letošnje knjige izšle.** Vsak član dobi svoje knjige pri onem poverjeniku, pri katerem jih je uaročil. Vse člane-zamudnike pa prosimo, da naj se takoj prijavijo pri svojih poverjenikih ter obnove svoje članstvo. Lahko pa se prijavijo tudi v pisarni Vodnikove družbe, v Narodni tiskarni, oziroma knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova 3, ali pa v knjigarni Učiteljske tiskarne, v Franciškanški ulici št. 6.

* **Popravila čevljev.** Rok za prijavo za popravila čevljev je podaljšan do 6. decembra. Kdor se še ni prijavil, naj gre k svojemu čevljarju in v zameno seboj oblačilno izkaznico. Po tem dnevu prijave ne bodo več mogoče.

* **Se vedno sekajo v tujih gozdovih.** Lani so v okolici Ljubljane napravili veliko škodo brezvestni meščani, ki so dan za dnem drvarili v tujih gozdovih na svoj račun in se skušali obogatiti. Precej jih je sicer bilo med njimi takih, ki so trpeli pomanjkanje kuriva. Neredno pa so se med njimi znašli tudi tatovi, ki so posekano drevje in les prodajali. Nedavno je bil obsojen pred ljubljanskim sodiščem neki brezposelni tesar, ker je pomagal posekati 10 smrek, dva hrasta in eno bukev v mestnem gozdu na Bokalcih, na 4 mesece stroga zapora in eno leto izgube častnih pravic. Mestni občini mora poravnati odškodnino v znesku 3000 lir.

* **Zlata poroka v Radovljici.** Upokojeni železniški uradnik Jožef Kromer in njegova žena Luza roj. Ingričeva sta nedavno praznovala v Radovljici zlato poroko. Oba sta še zelo čvrsta.

Ljubljanske zabavljice:

Še ena tobakarska

Kakor ljudje čistajo tobak, tako sovražijo — gobe. Namreč tiste gobe, ki se jim ne zde vredne niti pravega imena. »Prava goba« je po pojmih nekaterih meščanov samo »jurček« in kvečjemu še »lišička«. Vse druge gobe so sumljive in nihče ne bo prepričal ljudi, ne glede na to, ali je strokovnjak ali ne, da je še kakšna druga goba lahko dobra in zanesljivo neškodljiva. Tako prihajajo vsako leto gospodinje na trg tožiti prodajalce gob in tržnim nadzornikom, da so kupile strupene gobe ter da je bilo vsej družini slabo. Poslej gobe še bolj sovražijo in jih niti več ne pogledajo. Najrajši bi celo dosleg, da bi bila prodaja gob sploh prepovedana. Včasih ljudje dolže gobe, da so jim povzročile prebavne težave, ko sploh gobjih jedi niso jedli. Le medlo se spominjajo, da so bile pred tednom gobe na mizi.

Toda zdaj nismo nameravali govoriti o gobah, temveč o tobaku. Tobaka seveda ni treba ponujati naprodaj kakor gobe na trgu in nihče se ga ne brani. Strokovnjakom ni treba dokazovati, da je tobak »užit«. Sicer pa tudi v bolnico doslej niso še sprejemali ljudi, ki bi se zastrupili s tobakom. Nobena resnica pa ni večna.

Nedavno je bilo na trgu naprodaj mnogo gob. Trafikanti so pa tu in tam prodajali cigarete. Ljudje so kupovali gobe, še rajši pa cigarete. Ugledna gospodinja je kupila nekaj kilogramov lepih gob. Ko se je vračala s trga, se je pomudila še pri številnih trafikah. Kdaj je začela kuhati kosilo, ali bolje, kdaj ga je skuhalo, je družinska skrivnost. Ni tudi povsem jasno, kaj so jedli. Znano je le, da sami gospodinji ni posebno teknilo. Družina je snedla, kar je bilo pač postavljeno prednjo, in vse bi bilo v redu, ko bi gospodinja kmalu potem ne začela umirati. Umirala je na vse kriplje in se pri tem ni nikakor dobro počutila. Prestrašil se je mož, družina je bila nepopisno zbegana. Gospodinja je bila očitno zastrupljena. Kaj smo pa prav za prav jedli? Nihče ni vedel povedati, ker so bodisi pozabili sproti, kaj so jedli, ali ni bilo vredno, da bi se spominjali. Gospodinja, ki je kuhala, bi morda vedela povedati, kaj je zmešala, toda umirala je, in ko človek umira, se mu jezik ne vrti posebno rad. Mož je seveda storil vse,

kar je moral in mogel. Poslal je po zdravnika, mu povedal, da se je žena zastrupila z gobami in nesrečnico so poslali v bolnico. Tam so ji takoj izprali želodec in mimo grede so ugotovili, da gre za zastrupljenje z nikotinom. Ko se je ženska vrnila domov — tedaj seveda ni več umirala — se je zvi-

jala v krčih druga »žrtev zastrupljenja z gobami«: desetletni deček je namreč medtem odkril zalogo tobaka in se ga naužil. Tedaj je pa gospodinja zagledala v mreži še surove gobe, kakršne je prinesla s trga, in cigaretni ogorki po tleh so pričali, da gobe vendar niso strupene, če jih ne ješ.

Ivan Albrecht:

Zlodej v postelji

Pregovor pravi: »Zob za zob!« Tudi jaz nisem imel toliko krščanskega duha v sebi, da bi bil tedaj, ko me je pastir tako neusmiljeno oplazil po zadnji plati, nastavljal še kak drug del svojega telesa, temveč sem sklenil, da se o prvi priliki bridko maščujem. Ako ne bo občutil moje jeze pastir, naj jo pa kdo drugi. Koder sem hodil in kjer sem bil, sem iskal priložnosti. Kdor pa išče, ta najde.

Bilo je v tistem času, ko klasi koruza. Zrnje, ki ga v začetku komaj moreš otipati skozi varno odejo, se začne debeliti in postajati mlečno. To dobro vedo zlasti pastirji in pastirice, ki si tedaj na paši radi privoščijo dobro malico v obliki pečene koruze, ne da bi vprašali, na čigavi njivi je zrastle. Poleg pastirjev pa pozna to dobro jed tudi znan četveronožec, ki sicer koruze ne peče, zato jo pa toliko več požre in še več pomandira. Kamor namreč pride, naredi pravcato taborišče in ravna sploh tako, kakor bi hotel reči kmetu: »Ti si delaj, jaz bom uživati!« Ta nesramni gost je jazbec. Kmet, ki mora vse leto pridno gibati, seveda ni zadovoljen z jazbecovimi nazori in neprijetno zver pridno odganja.

Pri nas je bilo te nadleže neverjetno mnogo. Kdor se ni pravi čas pobrigal, ni imel kaj spravljati domov, tako so mu jazbeci zdelali koruzo. Pri naši hiši pa smo bili vsi, domači kakor tudi posli, istega mnenja, da raste koruza za nas, ne pa za jazbece. Zato smo hodili večer za večerom kuriti in stražiti svojo last. Mlademu človeku je to delo prava zabava. Ko se zmračijo, odideta dva ali trije, kakor je pač njiva velika, preganjat jazbece. V ta namen vzamejo s seboj nekaj drv in suhljadi, starih nerabnih čevljev in cunj, pa dobrega psa, ako je pri hiši. Ko pridejo do njive, poslušajo, če zver že ni morda prišla. To se takoj spozna; kajti jazbec se malo zmeni za ves svet in lomasti in žre po njivi, da venomer pokajo koruzna stebela: pok, pok, pok. Ako je čuti tako pokanje, spuste psa na njivo, sami pa se razpostavijo ob njivi na tisti strani, kjer pričakujejo, da jo bo primahal na prosto. Oboroženi z vilami, motikami in kopačami čakajo, dokler se ne pokaže iz koruze požrešna žival, ki jo je tudi pri slabem luninem svitu prav lahko mogoče takoj opaziti. Izda jo

progasta svetla lisa, ki se mu vleče po hrbtu. Ako so čuvaji dovolj izurjeni in spretni in ako tudi pes prav razume svoj posel, mora jazbec z življenjem plačati svojo valjivost. Tako pobijejo po naših krajih kmetje vsako jesen prav lepo število te živali. Meso mnogi jedo in pravijo, da je prav dobro. Nekateri ga tudi nasole in potem prekade kakor svinjino. Zlasti siromašnejši ljudje, ki niso mogli rediti prašičev, so se včasih na ta način preskrbovali z mesom za zimo. Jazbečovo mast pa uporabljajo za mazanje volovskih vratov, da jih preveč ne odrgne in ne ožuli jarem pri vpreganju.

Kadar pa tega sitnega gosta še ni na njivi, mu zažgo kroginkrog ognje. Najprej zažgo suhljad, nalože potem drv, ko se pa vse dobro razgori, namečejo na ogenj čevljev, kosti in cunj, nato pa natrosijo po vrhu še zemlje, da ogenj ne more goreti s plamenom, ampak samo tli. Ako je to prav napravljeno, nastane kmalu kroginkrog njive pravi pravecati plot dima in smrada, ki ga jazbec ne prenese. Zato se ogiblje takih njiv in gre tja, koder tega ni, ali si pa poišče druge hrane.

Poleg jazbece se hiti na jesen mastiti še druga, mnogo bolj prijazna žival, ki se tudi pripravlja za zimsko spanje. To je povsod znani jež. Ker si znaša v svoje zimske zavetišče toplo posteljo, pa nima za to ne koša ne drugega pripravnega orodja, si mora pač pomagati po svoje. Kjer je kaj listja in je kraj bregovit, se jež lepo zvije v klopčič in se zakotali navzdol. Tako se mu nabode na njegove ostre igle toliko listja, da ga komaj privleče v svojo luknjo. Seveda pa pri tem povzroča precej šuma, kar ga pa dosti ne moti; kajti njegovih bodic se večina živali, ki bi mu mogle škodovati, boji. Zato ga tudi navadno ne motijo pri njegovem poslu. Celo pes, ki zavoha ježa, ne more nič opraviti proti tej bodeči živi trdnjavi. Kajti čim pride pes, se jež zvije, kakor bi trenil, in je v okrilju svojih bodic popolnoma varen. Pes laja in kilče, poskuša s tacami in z gobcem, a se pri teh svojih poskusih samo obode in nazadnje s krvavim nosom odide.

Nekega večera, ko smo spet z ognjem preganjali jazbece, zaslišim na bližnji brežini šumenje. Nenadoma se nekaj zakotali in obstane. Tiho vza-

14

NORAH DIVJINA CVE TE

»Filip, greš z menoj? Dobro! Potem pojdeva doli in si ogledava polja. Vi, Eli, ostanete tu in boste pojasnili drugim, da bova morda potrebovala še več dobrovoljnih pomagačev. Po večerji izberite tri maške in če jih bova potrebovala, bova takole pomahala s svetilko.« Počasi je zamahnil s svojo levico trikrat z leve na desno. »Morda pomoč sploh ni več mogoča. Tedaj bomo nekaj dni počakali, da mine nevarnost okuženja. Stori bom vse, kar je mogoče, da vi ne boste trpeli škode.«

»Tudi jaz grem z vama!« je odločno zaklical Eli. »Gospoda Thomas in Lomax lahko izvršita vaše ukaze.«

»Želim, da ostanete tu, Eli. Vsaj tako dolgo, dokler je v taborišču red in dokler ne bodo vsi natanko vedeli, za kaj gre. Ena sama nepremišljena beseda utegne povzročiti nevarno zmedo.«

Med tem se je zmračilo. In preden smo si pripravili dve svetilki, nekaj kisa, da bi preprečili okuženje ter nekaj drugih stvari, ki bi jih utegnili potrebovati, je nastala trda tema. Eli naju je spremil do prelaza ter nama krepko stisnil roke. »Bog vaju čuvaj,« je rekel preprosto.

Ko sva prišla že do polovice pobočja ter sva jela hoditi počasneje, da bi poiskala onesveščenega moza, sva zaslišala za seboj korake, in ko sva se ozrla, sva zagledala dolgonosega kvekerja Craneja, ki nama je hitel naproti.

»Ne morem vaju pustiti sama v nevarnosti,« je dejal in nekaj trenutkov kasneje se je z desne razlegel nek glas. »Hej, gospodje, kje neki so bile vaše misli? Mar ne bi mogli uporabiti zdravnika, kakršen sem jaz?«

Zdaj sem se takoj domislil, da bi morala vzeti Mikeja s seboj. Toda sam v sebi sem bil zatrdno prepričan, da greva v gotovo smrt

in edina misel tolažnica mi je bila, da je Linda v dobrem varstvu. Njen mož je bil pri njej in prav tako zdravnik, ki ji bo pomagal v njeni težki uri. Moja smrt ji bo pomenila komaj toliko kakor list, ki pade z drevesa.

»Po mojih mislih bi bilo bolje, da ostanete za enkrat še pri drugih, Mike,« sem mu na njegovo vprašanje odločno odvrnil. »Saj še nič ne vemo, kako je tam spodaj.«

»In kdo bi mogel to presoditi bolje od mene?« Komaj je Mike izpregovoril te besede, že smo naleteli na moškega, s katerim smo bili govorili pred dvema urama. Očitno se je bil prevrnil, tako da so ležale naše suknje deloma pod njim, njegovo vročino telo pa je bilo izpostavljeno ledenemu večernemu vetru. A še vedno je dihal. Mike se je naglo sklonil nad bolnika in zdaj se ni dalo več govoriti o tem, da bi ga poslali nazaj.

Crane si je s presenetljivo močjo in spretnostjo naložil okuženega moškega na ramena ter ga nesel proti naselbini. Čez nekaj časa mu je Mike odvzel njegovo breme; kakor medved je stopical na svojih kratkih nogah ter težko sopihal. Hotel sem mu pomagati, toda Mike je zagodrnjal: »Saj že gre.«

V vznožju hriba je vodil preko reke majhen most. Sli smo preko mostu in v nekaj minutah smo bili v vasi. Pri prvi hiši smo se ustavili. Vrata so bila na stežaj odprta; ko sem vstopil, se je razleglo glasno kruljenje in dve svinji sta planili na prosto. Zmuznili sta se mi med nogami in sta me malone podrli na tla.

Gore je prižgal najprej eno, nato še drugo svetilko. Mike je odložil svoje breme, nato pa smo čakali, da sta stenja zagorela in dajala dovolj svetlobe. Vonj, ki se je širil po hiši, ni obetal nič dobrega.

Verujem, da je v zavesti slehernega človeka skrita kamrica, v katero zaklepa vse svoje zločeste spomine, da leže tam, pokorni človekovi volji, vendar še vedno živi, še vedno zmožni, da se zganejo ter obnove grozo, ki so jo nekoč širili. Kamrica v mojih možganih je prepolna takih strašnih spominov, a malo jih je med njimi, ki bi bili tako živi in tako grozopolni, kakor je spomin na tisti trenutek, ko sem zagledal to hišo v okuženi naselbini. Na rjuhah, ki so jih očitno v največji naglici razprostrli po tleh, so ležali ostanki treh človeških trupel, na katerih so bolezen in svinje opravili svoje žalostno delo.

mem psa in grem z njim v tisto smer. Pes voja, lače in kmalu najde ježa. Hitro pridržim psa, ježa pa zavijem v staro cunjco ter grem spet k ostalim, ki niso niti opazili moje kratke odsotnosti. Ko potem opravim svoje delo in se vračam domov, hoče pes vedno biti pri meni in se zaganja vame, da se naposled vsem začne čudno zdeti, zakaj se žival tako obnaša. Bili pa smo tisti večer skupaj moj starejši brat, hlapec, dekla in jaz.

»Kaj pa imaš nocoj Mihec,« pravi brat, »da te pes tako obskakuje?«

»Mogoče pa nosi zlodja v vreči,« je odgovoril namesto mene v šali hlapec v namigavanju na staro pravljico.

Vsi so se zasmejali, meni pa se je mahoma posvetilo v glavi.

»Zdaj je prišla moja ura,« sem sklenil potihoma in premišljeval svoj načrt.

Ko smo prišli domov, je že čakala večerja na mizi. Po večerji se je odpravila vsa družina po opravkih: moški in hlev, ženske pa v kuhinjo. V hiši sem ostal edino jaz. Hitro izmotam izpod suknjice svoj zaklad, ki sem ga že težko krotil, pa hajdi k deklini postelji, ki je stala v hiši sredi v kotu. Naglo odgrnem odejo in rjuhe in pripravim v slamnici na strani ježu prijetno kotlico, pa ga previdno položim vanjo ter spet vse skupaj pazljivo zagrnem. Nato delam po hiši na vse mogoče načine ropot, da bi tako sproti plašil ježa, ki se zбоji vsakega šuma. Vse se mi izborno posreči, dokler ne pridejo spet vsi v hišo in se ne začno odpravljati k počitku.

Ko vse potihne, naenkrat začne dekla kričati na vse grlo. Oče in mati, ki sta spala spodaj v čumnati (kamri), prihitita gledat, kaj se je zgodilo, toda dekla že čepi vsa preplašena na peči in zatrjuje, da ne gre več v posteljo, ker jo — straši.

»Kaj te straši?« pravi oče.

»Ne vem,« trepeče dekla. »Kar gomazeti je začelo in plakat, o moj Bog!«

In že ji gre na jok.

Jaz se stiskam za materjo in sem silno vesel. Oče odgrne posteljo, a ne vidi ničesar, kajti jež se je bil med tem kobacanjem dobro zaril pod blazino, kakor hitro pa je začel krik in ropot, se je potuhnil.

»Sanjalo se ti je,« meni oče. »Pametna bodi, pa lezi spat! Boš videla, da te ne bo več strašilo!«

Mati posveti še pod posteljo, a ne opazi nič sumljivega. Zato začne tudi ona prigovarjati dekli, naj se nič ne boji in naj kar lepo leže. Po dolgem obotavljanju in prerekanju se nazadnje dekla le da prepovoriti. Ves ta čas sem jaz marljivo skrbel za primeren ropot. Zdaj sem prekučnil skorenj, zdaj »zajca« za sezuvanje, potem spet kaj drugega, tako da me je mati venomer podila spat. Jaz pa sem se seveda pridno izgovarjal, češ:

»Ne grem brez vas. Mene je strah.«

Ko se je dekla pomirila, odidem s starši spet

v čumnato, dekla pa leže v svojo posteljo. Nekaj časa je bilo vse mirno, kmalu pa začne dekla kričati še huje nego prej. Ko plane pokonci, zapazi, da krvavi na roki. Od strahu omahne nazaj v posteljo, a kakor je omahnila, je legla na samo bodečo trnje in je bil naenkrat krvava. Jela je begati po hiši kakor blazna in kričati, da ji je narejeno, da ne leže nič več na to posteljo in da sploh ne ostane več pri taki hiši, kjer se šopiri — Bog nas varuj — sam črni zlodej!

»Pogledajte,« je kazala očetu in materi, »saj sem krvava. Ali so to sanje?!«

Res je krvavela na roki in na prsih.

»Križ božji,« je vzdihnila mati in pobledele, »kakšna neareča je pa spet prišla v našo hišo?!«

Tudi očetu je bilo zelo neprijetno. Mračno je pogledoval zdaj po sobi, zdaj deklo, in menda ni vedel, kaj bi dejal; kajti tega ni mogel utajiti: na prsih je imela dekla sveže krvave madeže in tudi na roki je krvavela, dasi ni bilo videti ran! Stopil je torej k postelji in jo še enkrat temeljito odgrnil. Celó vzglavnico je preložil, a našel ni ničesar. Tedaj se mu je zmračilo čelo in mrko je rekel materi:

»Prinesi blagoslovljene vode!«

Mati je preplašena odšla in se takoj vrnila z brinjevo vejico iz velikonočne butare in blagoslovljeno vodo. Začeli smo kropiti in moliti, a le bolj potihoma. Stare molitve smo mešali z različnimi rotivami in skušali tako zakrotiti nevidnega peklenščka, ki nam je prišel mučiti deklo. Vedno tiše in tiše smo molili in niti ganil se ni nobeden. Tudi jaz sem se moral vdati v božjo voljo in mirovati. Naenkrat zaslišimo v postelji šum.

»Ali slišite?« krične dekla in se vsa trda od groze hiti križati, kar le more. Oče in mati utihneta in se umakneta proti peči, jaz pa seveda za njima.

Šumenje v postelji se nadaljuje in postaja močnejše.

»Sam križani Jezus se nas usmili,« slišim šepetati mater.

Oče stoji kakor prikovan, dekla pa v sami spodnji obleki trepeče pri vratih in si z obema rokama zakriva oči.

V postelji potihne, pa spet zašumi. Spodnja rjuha se začne sumljivo dvigati in valovati, toda nihče si ne upa tja. Oče si komaj opomore toliko, da tiho pregiblje ustnice in kropi v smeri proti postelji. Tedaj pa naenkrat: čof! Nekaj črnega pade na tla in zbeži pod posteljo!

»Križani Jezus!« zakriči mati.

»Ježeš,« jekne dekla in se sesede.

Oče gleda, gleda in molči. Naenkrat neha kropiti in prasne v smeh: izpod postelje je prikobal — jež in začel tekati po sobi.

»Joj, joj, pa smo — ježa kropili,« se grohoče oče in se z obema rokama bije po kolenih.

Potem dekli:

»Ali si videla zlodja v postelji, kaj?«

Mati, ki ni mogla takoj razumeti nenadnega preokreta, je vzdihnila:

»Bog pomagaj, ali se mu je zmešalo?!«

Ko pa je zagledala resničnega ježa, je tudi njo minil strah. Brž je začela razmišljati o krivcu. »Tega je gotovo nastavlil hlapec, ta prismoda,« se je razjezila.

»Hvala Bogu,« sem pomislil veselo, »samo da ne bodo sumili mene!«

Potihoma sem bil namreč že v strahu, kaj bo z menoj, če oče izve, da sem jaz prinesel »zlodja« v deklini posteljo. Ta srkb je bila zdaj srečno odstranjena.

Dekla je od sramu in jeze začela jokati. Ker se ni mogla drugače maščevati, je v jezi pograbil ježa in ga treščila skozi okno. No, šivankarju se pri tem ni zgodilo nič hudega. Vesel je bil spet zlate svobode, pa se je kmalu razmotal in tiho odčohljajal na vrt, kjer mu ni bilo težko niti za listje niti za hrano.

Ko so drugo jutro jeli prijemati hlapca, zakaj je dekli prinesel vraga v posteljo, je fant seve debelo gledal. Čim pa je slišal vso zgodbo, je jel v silnem smehu zatrjevati, da je on na vsem tem čisto nedolžen. Ker pa se ni mogel vzdržati smeha, kakor hitro je pogledal deklo, so bili vsi prepirani, da je on pravi krivec. Po svojih močeh sem tudi jaz pomagal utrjevati to prepričanje. Polagoma je menda še hlapcu samemu jela stvar ugajati in se ni več branil. Pri vsakem delu pa, kjer je bilo zbranih več ljudi, so dražili venomer iznova ubogo deklo, kako je bilo tedaj, ko je imela — zlodja v postelji.

Naš vrt v decembru

Decembra meseca delo na vrtu odneha, zlasti, kadar zapade debel sneg. Če je pa kopno, predelamo kompost, preštihavamo grede in gnojmo z umetnimi gnojili (žlindra, kalijeva sol ali kajnit, apneni dušik in apno). Vsa ta gnojila trosimo jeseni in pozimi, da se do pomladi v zemlji razkroji.

Prišel je čas, ko si vrtnar nekoliko odpočije ter naredi račun o minulem letu in proračun in načrt za bodoče leto. Zelo koristno in potrebno je, da vzame večkrat v roke strokovne knjige, iz katerih zajema snov za nadaljnjo izoubrabzo ali dobi vsaj razne nove pobude. Mnogo koristnih naukov najde tudi v domačem strokovnem listu, ki je glasilo Sadjarskega in vrtnarskega društva. Pa še sam si lahko uredi lastno »literaturo« na ta način, da izrezuje iz listov poročila o vrtnarstvu in vrtnarskih spoznanjih v sedanji vojni, obenem pa zapisuje lastne izkušnje in pa nasvete, ki so mu jih dali prijatelji in znanci. To je potrebno zlasti tistim, ki so šele v vojni začeli vrtnariti in so na najboljši poti, da bodo vrtnarili, dokler bodo le mogli. Saj ni lepšega na svetu, kakor spoznavati naravo in biti v stalni zvezi z rodno grudo.

Prvega je — obnovite naročnino!

Razbesneli Indijaneec lahko strahovito iznakazi človeka, ustvarjenega po božji podobi, toda gladna svinja je zmožna še vsega hujšega...

Ko smo si ogledali razdejan prostor ter sobe v gornjem nadstropju, ne da bi našli še kaknega živega ali mrtvega človeka, je Gore prekinil tesnoben molk. »Tu je naša pomoč odveč.«

Crane si je spet naložil obolelega moškega na ramena; šli smo iz hiše ter skrbno zaprli vrata za seboj.

Izkazalo se je, da sta bili dve naslednji hiši grobišči. V eni smo našli truplo, zavito v rjuho in pripravljeno za pokop, ki ga ni nihče izvršil. Preko zavitih mrtvečevih nog je ležala ženska, ki mu je očitno hotela izkazati poslednjo ljubezensko uslugo. Največ dva dni je morala biti mrtva. Sklede, polne vode, glavnik, vejice rožmarina, ki so ležale na mizi, so pričale o žalostni dolžnosti, ki so ji veljale njene zadnje misli.

Četrta hiša je bila čista in prazna, v kaminu pa je še tlelo nekaj polen. Najbrže je bila to hiša človeka, ki nas je prišel svariti. Mike je položil bolnika v snažno posteljo in se jel ukvarjati z njim, dočim sva midva nadaljevala obhod.

Najhuje je razsajala kuga ob reki. Hiša za hišo je bila prazna ali polna mrtličev; ko pa sva prišla na ravna tla med reko in poljem, sva našli na ljudi, ki so kasneje oboleli, ali pa so bili bolj odporni in so še živeli. V neki hiši sva zagledala luč in brž sva pohitela tja. Ženska, bledega, upadlega obraza ter motnih oči je pripravljala v rumeni skledi krušno kašo. Vzdolž zadnje stene so ležali mož in dva otroka, katerih vdrti, vročične oči so nas gledale brez radovednosti ali presenečenja.

Žena je odprla usta in glas ji je zvenel zaupljivo, dasi je bil slab in hripav. »Gre nam na bolje,« je zašepetala.

Natanael Gore se je ozrl na vodeno kašo ter obljubil ženi: »Jutri boste dobili mleka. Lezite in počivajte, za vašo družino bomo mi poskrbeli.«

»Hvala lepa, gospod, mi si bomo že pomagali. Tam so drugi, ki se ne morejo niti premakniti.« Pokleknila je k enemu izmed otrok in mu prinesla žlico kaše k ustom.

»Zavest dolžnosti drži to ženo pri življenju,« mi je zašepetal Gore, ko sva spet stopila ven v noč.

Našla sva še dvajset živih ljudi. V neki hiši, ki je bila tako v pritličju kakor v nadstropju polna postelj, sva našla osem ljudi, ki jim je stregel slepi starček. Ko sva stopila v hišo, se je obrnil k nama in rekel: »Vedel sem, da se boš vrnil, Walter. Si našel kravo?«

Sprva sva menila, da se mu blede, ko pa sva mu odvrnila nekaj besed, je nadaljeval: »Ne poznam vašega glasu. Slep sem. Kaj hočete tu?«

»Prišla sva, da bi vam pomagala..., da bi storila vse, kar lahko storiva za vas.«

»Mleka bi potrebovali. Ste morda videli dečka s kravo? Walterja, mojega vnuka, tega malega nepridiprava. Ne bi smel izgubiti toliko časa, da najde kravo in jo pomolze.«

Nekateri bolniki, ki so bili pod slepčevim varstvom, so vpili v vročici, drugi so očitno ležali v zadnjih trenutkih, vendar ni bilo slišati niti enega klica na pomoč, nihče ni prosil za vodo ali mleko kakor v drugih hišah.

»Vi niste bili bolni?« je Gore vprašal starčka.

»Zdaj ne. Pred dvema leti, pred indijansko vojno, nas je kuga že enkrat obiskala. Ta kraj je preklet, to je tisto. Tedaj sem bil bolan. V drugo ne zbolim.«

Obljubila sva mu mleko za naslednje jutro in vsega, kar bo potreboval, ter šla naprej.

Največkrat nisva mogla storiti nič drugega, kakor da sva dala vode bolnikom, ki niso imeli nikogar, ki bi jim stregel. Natanael Gore je dal prekuhati sleherno kapljico vode in jo ohladiti, preden jo je ponudil trpečim. »Voda mora biti kriva nesreče,« je menil. »Niste opazili, kako globoka je reka? In kako smrdi? Najbrže mečejo odpadke v reko in jo uporabljajo za izplakovanje stranišč. Mi bomo v Zionu to vse bolje uredili.«

»Ako bomo kdaj prišli tja,« sem pomislil sam pri sebi. Glasno pa sem dejal: »Kaj pa je z našimi dobrovoljci? Mislim, da bi jih bilo dobro obvestiti, naj pridejo.«

Noč se je že bližala koncu, toda Eli je ves čas skrbno stražil in ko sem z mostu pomahal s svetilko, mi je na enak način odgovoril. Preden se je zdanilo, so se nam pridružili Andy, Ralf Whistler, Tim Dendy, Thomas Crane in Mojzes Pike. Prinesli so prigrizek za vse

Veliki dnevi Ljubljane v preteklosti

Ime Ljubljane je zaslovelo po svetu v prejšnjem stoletju ob priliki zgodovinskega ljubljanskega kongresa

Kongresni trg sredi Ljubljane v preteklem stoletju

Ljubljana izbrana za kongres

Ime našega mesta ima tudi lep zvok v zgodovini. Ljubljana ima lepo preteklost kot staro mesto, ki ga zgodovinske listine imenujejo že pred 800 leti. Kdaj je prav za prav Ljubljana nastala, ni povsem jasno. Vsekakor je pa treba našo prestolnico prištevati med tako zvana srednjeveška mesta, ki so bila ustanovljena, odnosno so se razvila v srednjem veku. Toda ne nameravamo govoriti o pomenu in nastanku ter o davnih zgodovinskih dogodkih Ljubljane: ni treba posegati v davnino, saj je Ljubljana doživela dovolj velikih dni v novejšem času, da je lahko svet zvedel vsaj za njeno ime. Glede na svojo velikost v prvi polovici prejšnjega stoletja ter na skromno vlogo v vrsti mest avstrijskih dežel, Ljubljana pač ni mogla posebno sloveti v svetu. Najbrž do ljubljanskega kongresa celo mnogi diplomati niso poznali Ljubljane niti po imenu. Zdelo se je, da je Ljubljana izgubila mnogo svojega pomena, ko je začela razpadati srednjeveška ureditev meščanskih pravic. V srednjem veku so bila mesta pod-

rejena neposredno cesarju, odnosno deželnemu knezu ter so uživala posebne pravice, neodvisna od plemstva ter dežele. Zato se je mestni prebivalec, ki je užival posebne meščanske pravice, razvil v ponosnega meščana in, je cenil ugled svojega mesta nad vse. Meščani so uživali tudi kot trgovci posebne, od cesarja podeljene pravice. Obseg teh pravic pa ni bil v vseh mestih enak. Meščani so si morali sami predvsem prizadevati, da so izvabili od cesarja čim več privilegijev, zlasti ob priliki vladarjevih obiskov. Da so bili Ljubljančani v tem pogledu spretni, smemo sklepati po številnih njihovih pravicah. Ljubljanski trgovci so v starih časih trgovali tudi s številnimi mesti drugih dežel ter potovali celo do Dunaja. Pri tem so pa seveda tudi širili ugled svojega mesta. Ko so pa srednjeveška mesta po reformah vlade Marije Terezije in Jožefa II. začela izgubljati svoj nekdanji vpliv, je začel tudi slabeti njihov ugled. Zato smemo trditi, da je bila nekdanja slava Ljubljane v začetku prejšnjega stoletja že skoraj povsem pozabljena.

Kako je prišlo do ljubljanskega kongresa leta 1821 in kaj so prav za prav na njem razpravljali, dandanašnji povprečni človek ne ve več. Tisti dogodki, čeprav je od tedaj minilo le okrog 120 let, se nam zde že silno oddaljeni in skoraj neresnični, kakor da gre za legendo. Kdor se želi poučiti boljše o ozadju ljubljanskega kongresa, mora vzeti v roke zgodovinske knjige, ki govore o napoleonskih vojnah in političnem položaju v Evropi po sklenjenem miru, sicer ne bo mogel dobro razumeti »svete zveze«, sodelovanja držav zmagovalk nad Napoleonom in čuvaric starega reda. Uvod v ljubljanski kongres je bil že kongres v Opavi, kjer se je začel 20. oktobra l. 1820. Na tem kongresu je prišlo do pomembnih sklepov ter do sporazuma, da se bodo evropske države, zastopane na kongresu, podpirale v stremljenju po ohranitvi ravnovesja in zaščiti tradicij. Kongresa so se udeležili ruski car, pruski kralj in avstrijski cesar, zastopani sta bili tudi Anglija in Francija po svojih poslanikih. Zedinili so se, da je postala »sveta zveza« nekakšno društvo narodov, kajti posredovala bi naj tudi s svojo močjo, čeprav bi se nihče ne obrnil na njo za pomoč; to se pravi, nastopila bi naj odločno in odločujoče vselej, ko bi kje v Evropi pretila nevarnost staremu, monarhističnemu redu. Na kongresu so tudi razpravljali o napolitanski državi, ki jih je vznemirjala, ker so Napolitanci zagovarjali pravico do ustave in se ji niso hoteli odpovedati tudi na pritisk »svete zveze«. Ruski car je hotel najti kompromis, češ, naj bi Napolitancem pustili ustavo — ki so jo zarotniki izsilili od kralja Ferdinanda — a zaščititi bi bilo treba kraljevo oblast. Sklenili so, da bi avstrijska vojska posredovala, le, če bi se Napolitanci upirali. Zaradi napolitanskih zadev, bi se pa moral kongres udeležiti tudi napolitanski kralj. Prav za prav bi se naj zagovarjal pred vladarji zaradi svoje popustljivosti. Kongresa pa niso mogli nadaljevati v Opavi, ker bi bilo potovanje tja za starega napolitanskega kralja predrago in ker Opava sploh ni prijala Metternichu, ki je bil duša »svete zveze«. Zato so začeli razmišljati o novem kongresnem mestu. Metternich se je najprej odločil za sončno Gorico, predvsem zaradi njenega milnega podnebja in ker bi bila sorazmerno blizu napolitanskemu kralju. Toda Gorica je bila tedaj še neznatnejše mestoce kakor Ljubljana in v nji bi ne našli dovolj stanovanj za številne odlične goste. Zato so končno izbrali Ljubljano za kongres. Do kongresa v Ljubljani je torej prišlo v veliki meri zaradi tega, ker se ga je moral udeležiti napolitanski kralj.

nas. Pri jedi je vzel Gore papir in svinčnik iz žepa. Napisal je sporočilo Eliju, kaj ukaže pomočniki krave in naj postavi čeber z mlekom neke sredi poti, kamor ga bomo šli iskati. Listek je privezal na kamen, nato pa ga je Tim, ki je z mahanjem svetilke opozoril nase one, ki so bili ostali v taborišču, vrgel tako visoko navkreber, kolikor je le mogel. Čez kakke pol ure so bili čebri z mlekom že na določenem kraju in šli smo po nje.

Ta dan smo zanesli vse bolnike v dve spodnji hiši; pustili smo le tisti dve družini, ki sta jima stregla slepi starček in prej omenjena ženska. Prepričali smo se, da nismo nikogar prezrli, nato pa sem se v skrbeh za Walterja, o katerem je govoril starček, podal na pot, da ga poiščem. Šele kasno popoldne sem ga našel. Ležal je na robu nekega travnika; z eno svojih hladnih rok je objemal čeber z mlekom. Vendar je bil še živ. Odšel sem z njim v našo zasilno bolnišnico. Tega dne sem si bolj kakor kdaj koli v življenju želel, imeti zdrave nove. Navzlic temu pa sem vendarle srečno privlekel fanta v vas.

Tim in Ralf sta šla kopat grobove. In ko smo zvečer končali z našim delom, smo jima šli pomagat. Nato smo mrtve odnesli ven. Trupla so bila suha in lahka, toda otrpla; mnoga so bila že nekaj dni mrtva; to delo torej ni bilo preveč utrudljivo. Gore je ob grobovih izmolil kratko molitvico, nato smo se molče vrnili v naselbino.

Izmed bolnikov, ki smo jih mi negovali, jih je umrlo samo pet — morda zaradi Mikejeve zdravniške spretnosti, morda zato, ker so bili ti bolniki bolj negovani ali pa morda zato, ker so bili bolj odporni kakor drugi prebivalci majhne naselbine. Napočil je večer, ko smo lahko pomislili na zadnje tri dni, v katerih nismo imeli niti enega edinega smrtnega slučaja. Mike se je pravkar vrnil z obiska v hiši, kjer je slepec še vedno negoval svoje bolnike, v naš glavni stan: v kuhinjo neke hiše, ki smo jo začasno izpremenili v bolnišnico. Andy je pražil pri ognjišču slanino in jajca, Pike pa je kuhal kavo. Mike je s posebno pozornostjo nesel v rokah vrč in ga muzaje se postavil na mizo.

»Hvala Bogu gre vsem živim na bolje,« je dejal. »Z nekaterimi sem se lahko že kar malce pošalil. Le pogledajte, kaj mi je dal stari slepec, Bog ga blagoslovi, ko sem odhajal. Jamaika rum, in sicer naj-

boljšega! In če mi kdo poreče, da si ga nismo pošteno zaslužili, mu na glavi razbijem vrč — a ne prej, dokler ne bo prazen!«

»Ne bi mogel reči, da si ga nismo zaslužili,« je povzel Jakob Crane. »Zaslužili smo si še kaj več kakor ta rum. Upam pa, da nam ne boš zameril, ako navzlic temu ostanemo raje pri naši kavi.« Z besedo »ostanemo« je gotovo menil sebe, svojega sina in mladega Pikeja.

»Kakor komu prija! Pa vi, gospod Gore?«

Natanael Gore se je sklanjal nad nekakšnim papirjem. Kolikor sem vedel, je pisal Eliju pismo, s katerim mu je naročal, naj jutri prenesejo taborišče na kraj, oddaljen od naselbine kake pol milje. »Čez nekaj časa se trava ob taborišču pokvari in potem škoduje živini,« mi je bil dejal. Ko ga je zdaj Mike nagovoril, se je ozrl, trenutek okleval, nato pa rekel: »Malce ruma bi mi prijalo, Mike. Z vročo vodo in sladkorjem, ako vam ni nadležno. Noči so postale zelo mrzle.«

Šele zdaj smo se zavedli — med trdim delom smo to komaj opazili — da se je veter polegel in da je zavladalo mrzlo, vendar mirno vreme. Gore je poškrbnil pismo s kisom in ga odložil. Sedli smo za mizo.

»Kdaj se bomo smeli vrniti v taborišče?« sem vprašal Mikeja.

»No, po mojih prejšnjih izkušnjah in po tem, kar sem tu izvel iz ljudi, doba okuženja ne traja več kakor štirinajst dni.«

»Tako, tako!« Natanael Gore si je z eno roko pogladil svojo kratko končasto bradico, z drugo pa je zbrisal nekaj krušnih drobtinic. »To se pravi, da moramo ostati tu vsaj še štirinajst dni. Lahko bomo torej opravili žetev. Resnično dobrodošla izprememba!«

Zganje se nam je že prijetno toplo prelivalo po žilah, sicer nas misel, da bomo morali opraviti še poljsko delo, ne bi bogve kako razveselila. Čas, ki smo ga prebili tu, je bil res naporen. Dvigati, umivati in hraniti bolnike, nositi iz hiš umazano posteljnino in jo sežigati, skrbeti za ogenj po ognjiščih in pečeh, prekuhavati vodo, sedeti pri bolnikih, katerim se jim je bledlo in ki so kar naprej metali s sebe odeje, nositi trupla iz vasi in jim kopati grobove ... ne, zadnje dni nam ni primanjkovalo dela in vse to pač ni bila najboljša priprava za naporno žetev.

Ljubljanci dobri organizatorji

Ljubljana je bila srečno izbrana že zaradi tega, ker so bili Ljubljanci dobri organizatorji že v starih časih. Vedno so imeli smisel za slovesnosti, praznovanja in prireditve velikega sloga. Bili so pa tudi podjetni, kar je bilo glavno — vsaj za nje. Dobro so se zavedali, da se ob velikih prilikah nudi najlepša prilika za zaslužek. Toda izkoristiti priliko ne pomeni tudi grobo obirati gostov. Gosti morajo dati z veseljem: treba jih je torej primerno razveseliti ter si pridobiti njihovo prijateljstvo. Vedeti moramo, da so Ljubljanci večkrat sprejemali odlične goste, čeprav ne ob tako imenitnih prireditvah, kakršna je bila ljubljanski kongres. Skozi Ljubljano so skoraj stalno potovali imenitni potniki, bodisi na poti v Italijo ali ko so se ustavljali v sami Ljubljani. Ljubljana je doživela več obiskov vladarjev. V nji so se ustavljali mnogi možje, ki njihova imena poznamo iz zgodovine. Tako je dobro znano, da se je v Ljubljani mudil tudi Napoleon, manj znano pa je, da se je v Ljubljani ustavil tudi admiral Nelson. Razen tega so v Ljubljani prirejali že od starih časov razne plemiške slovesnosti, praznovanja so pomembne zgodovinske letnice, zmage, jubileje in godove cesarske hiše itd. Ljubljanci so pa tudi opazovali življenje drugih mest ob priliki kongresov ter obiskov odličnih gostov. Zato so vedeli, da je treba tako imenitnim gostom dobro postreči, jih primerno zabavati in sploh ustvariti kongresu primeren okvir, kajti odličnjaki ne prihajajo zgolj na konference. Bistvo kongresa so sicer razprave, ki pa trajajo le po nekaj ur; zato je treba primerno izpolniti tudi ostali čas, in naloga gostiteljev je, da dobro »zaposloje« goste. Ljubljanci v resnici niso držali križem rok in izkazali so se kot dobri organizatorji, da tudi o tem govori zgodovina, ne le o samem kongresu na sebi.

Ljubljanske zabavne prireditve

Pričakovali bi, da je bilo v tedanjih majhnih, napolnjenih Ljubljani težko nuditi tako imenitnim gostom zabavne prireditve, ki bi lahko zadovoljile tako odlične, razvajene goste. V Ljubljano so prispeli številni diplomati, mnogi plemiči, številno spremstvo vladarjev, radovednežev iz drugih krajev itd., tako da je mesto postalo izredno živahno. Težava je bila že z nastanitvijo tolikšne množice imenitnih gostov, a Ljubljanci so tudi to nalogo opravili zadovoljivo. Da bi se gosti ne dolgočasili, so se vrstile neprestano zabavne prireditve in slovesnosti. Ljubljana je imela tedaj reduto in strelisce, kjer so prirejali ples (strelisce na kraju sedanjega Ljudskega doma). Toda zabave so prirejali tudi v zasebnih, velikih plemiških hišah. Razen tega so se gosti lahko udeleževali gledaliških predstav. Ljubljana seveda tedaj še ni poznala rednega gledališkega življenja kakor danes. Operne predstave so bile redke, ker so jih lahko prirejali le, ko so gostovali v Ljubljani potujoči — navadno italijanski — pevci. Ob kon-

gresu so se pa vrstile v Ljubljani tudi operne predstave in koncerti so bili skoraj vsakdanji.

Slovesnosti, prireditve resnega značaja

Vse prireditve pa niso smele imeti le zabavnega značaja. Poudarek ter slog velikemu dogodku, kongresu vladarjev so morale dajati slovesnosti, ki so simbolično naglašale dostojanstvo in pomen odličnih gostov in ki so bile neločljivo zvezane s sijajem monarhov. V ta namen so bile zlasti potrebne pompozne vojaške parade. Ljubljana pa tedaj ni imela niti za parade primerne prostora. Zato so v naglici uredili prostor sedanje Zvezde, ki je bil prvotno namenjen, ko so podri kapucinski samostan in cerkev, da ga zazidajo. Zvezda je torej tudi spomin na ljubljanski kongres. Sicer je pa bilo treba sploh olepšati lice pokrajinskega mesteca. Poskrbeti so morali tudi za boljšo razsvetljavo, kajti Ljubljana je bila v tem pogledu precej vaška. Med resnimi, slovesnimi prireditvami, ki so jih prirejali razen zabavnih, so bila praznovanja rojstnih dni in godov vladarjev, in sicer s slovesnimi mašami, pojedinami, paradami, streljanjem, koncerti, razsvetljavami itd. Med zabavnimi prireditvami, ki se jih pa niso mogli neposredno udeleževati tudi meščani, je treba omeniti zlasti love in izlete vladarjev. Za notranje prireditve so obnovili reduto in dvorano (na Sv. Jakoba trgu), ki je pogorela l. 1733, a popravili so tudi gledališče (na Kongresnem trgu). V reduti so priredili na veliko noč (22. aprila) koncert, čigar dobiček je bil namenjen za Mozartov in Haydnov spomenik na Dunaju.

Kako so vladarji potovali

Vladarji so potovali v tistih časih seveda s kočijami in se jim ni moglo niti sanjati o avtomobilih in posebnih vlakih s salonskimi vozovi. Imenitnost potnika se je v tistih časih postiljonov kazala v številu konj, ki so vlekli kočijo, in po spremstvu. Seveda je bilo poskrbljeno za vse udobje odličnih potnikov. Poštari so morali poskrbeti, da je bilo na postajah ob poti, kjer so potovali imenitni gosti, dovolj dobrih, spočitih konj. Na postajah je bilo namreč treba izmenjevati konje, da so kočije vleklo vedno spočite živali. Najbolj malenkosten je baje bil napolitanski kralj, ki se je pritoževal nad slabo postrežbo poštarjev, čeprav mu je n. pr. poštar na Razdrtem pripravil 50 konj. Razumljivo je, da je prispel v Ljubljano izmed vladarjev prvi avstrijski cesar (Franc I.), ker je pač olika zahtevala, da je sprejemal goste kot gostitelj. Ni prispel sam; spremljala ga je žena (Karolina). Prispel je 6. januarja popoldne. Naslednji dan popoldne se je pripeljal ruski car Aleksander, in sicer po Dunajski cesti. Med tem ko se je avstrijski cesar nastanil v deželnem dvorcu (na kraju sedanje univerze), so ruskemu carju prepustili škofijsko palačo (kjer se je bil prejšnje čase ustavljal tudi Napoleon in kjer je bil stanoval maršal Marmont). Franc I. je pri-

Misli

Želje, povedati svoje mnenje, ti ni treba dovoljiti pri vsaki priložnosti.

Skopuh je v oblasti denarja. Varčevalec je, zapravljivec pa je bil v posesti denarja. Kdor to spozna, ve, kako se varčuje.

»Če bi imel pet milijonov, bi si jih kmalu želel šest, sedem, osem in še več, pet hčera pa bi imel kar dovolj.«

Šel pozdravit ruskega carja v škofijski dvorec takoj po njegovem prihodu. Najpoznejše je prispel s cilsko-napolitanski kralj Ferdinand. Franc I. mu je šel naproti na Vrhniko. Odličnika sta se pripeljala v Ljubljano 8. januarja. Ferdinanda so gostje, so prihajali še pozneje. Tako se je 10. januarja pripeljala nadvojvodinja Klementina Salernska, 13. januarja je prispel nadvojvoda Franc Modenski. V Ljubljani pa ni bilo pruskega kralja Friderika Viljema III. in ga je zastopal njegov poslanik knez Hardenburg. Vedeti moramo, da so bile zastopane še druge države. Po številnih diplomatih so bile zastopane: Francija, Anglija, Tosskana, Sardinija, papeževa država, Danska in Portugalska. Med odličnimi gosti je treba omeniti še avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda, ki je prispel 3. februarja v spremstvu nadvojvode Franca Karola. — Ze iz teh imen je razvidno, da je bila sorazmerno zelo tesna Ljubljana polna odličnih gostov. Kronisti poročajo, da je mesto dobilo res slovesno lice. Da so Ljubljanci storili še celo več kakor so gosti lahko pričakovali, bi smeli sklepati že iz tega, da se je kongres zelo zavlekel ter da so odličniki vztrajali v Ljubljani pozimi. Ljubljana, zlasti pozimi, pač ne more tekmovati s slovitiimi letoviškimi ter obmorskimi kraji, kjer se v novejšem času radi sestajajo diplomati in državniki. Kljub temu je ljubljanski kongres trajal skoraj do srede maja. Trajal je torej nad štiri mesece. Začel se je najbrž že v prvi polovici januarja, kajti vladarji so prispeli že v prvem tednu januarja. Metternich je pa prispel v Ljubljano že 4. januarja. Nastanil se je v Cojzovi hiši. Gosti so se začeli razhajati po 12. maju, ko je ruski car še sprejemal odličnike v poslovljni avdienci. Avstrijski cesar je odpotoval čez teden dni. V nedeljo 20. maja je še obiskal Lattermanov dvorec in istega dne zvečer mu je Filharmonična družba priredila podoknico. Cesar se je odpeljal 21. maja po Celovški cesti.

Ni čuda, da se je spomin na ljubljanski kongres ohranil tako dolgo, saj je razgibal Ljubljano do temeljev ter je bil edinstveni dogodek. Zato je lahko tudi nastal lep Tavčarjev roman »Izza kongresa«, delo, ki vam ve povedati marsikaj, češar vam nismo mogli mi ob tej priliki.

Ker pa smo že morali ostati v vasi, je bilo pač najbolje, da pomagamo ljudem. Naslednjega dne smo torej poiskali kose in brusilne kamne; in v nočeh, ki so spet postale mile in tople, se je slišalo klepanje otopelih kos. In vse svetle, čeprav nekoliko krajše dneve so tisti izmed nas, ki niso bili zaposleni z negovanjem bolnikov, potovali na polje, želi rž ter skladali težkoklasno snopje.

Nekega dne sem šel v hišo k slepemu starčku ter mu poročal o okrevanju njegova nečaka Walterja. Tako se je pripetilo, da sem prišel pozno k večerji. Komaj sem dospel do našega skupnega bivališča, sem takoj opazil, da se je moralo nekaj pripetiti. Andy, oba Craneja ter Mojzes Pike so šepetaje stali pred vrati, resni in zaskrbljenih obrazov.

»Gospod Gore je zbolel,« mi je počasi rekel Andy. »Blede se mu, kakor bolnikom v vasi in vročino ima.«

»O Bog!« sem vzkliknil. »Zakaj se je to zgodilo vprav njemu? Zakaj ne enemu izmed nas mladih...«

»Morda bo zadelo to tudi nas,« je zamrmral Jakob Crane. Ob zvoku njegovega glasu me je zamrazilo do kosti.

Polagoma smo se začeli smatrati varne pred kugo... zdaj pa ta strašna novica! Zbežal sem v sobo, kjer je ležal Natanael Gore. Njegove rumene dokolenke in njegov rjavordeč jopič je ležal na tleh ob njegovi postelji. Ko sem ga zagledal, ležečega v postelji, sem nena doma vedel — dasi sem že med vožnjo po morju tolikokrat videl njegovo na ta način površno odloženo obleko — da bo umrl. Nena doma sem se spomnil tistega večera... večera, ko so Elijeve svareče besede, ki jih je govoril mornarjem, tako presenetljivo našla pot do Gorejevega srca. Tako čudno neresnični so se mi zdeli dnevi, ki so nato sledili, kakor da jih sploh ni bilo. Tistega večera je dobil Natanael Gore smrtni opomin; in to, kar se je zdaj dogajalo, je bila le neposredna posledica tistega, kar se je takrat dotaknilo duše tega nenavadnega človeka...

Skozi belkast dim, dvigajoč se iznad volnenih krp, namočenih v kisu in skozi goreča zelišča sem zagledal Natanaelov obraz; nena doma se je ves spasil od vročine... Vendar, bil je pri zavesti, spoznal me je. Nalabko mi je pomahal z roko in se nasmehnil, nato pa je

izpregovoril s hripavim, davečim se glasom, v zvoku katerega smo tako dobro poznali znamenje kuge:

»Da, dragi moj fant, mene je že zgrabilo.«

Skušal sem premagati solze, ki so mi stopile v oči in se prisiliti k nasmehu: »Mike je ozdravil dvajset ljudi, prav zatrdno se mu bo to tudi pri vas posrečilo,« sem ga tolažil.

Nadaljeval je hripavo, kakor da je preslišal moje besede: »Vse bo dobro, Filip. Zapustil vam bom svoje načrte... moje sanje. Tudi Eli je zanesljiv... drugi... toda vam zaupam... strpnost v Zionu... Bodite blagi... dobri...«

Glas mu je zamrl. Za kratek trenutek sem videl, kako so se mu oči široko razprle, polne strahu, začudenja, proseče... nato se je z zadovoljnim vzdihom olajšanja naslonil nazaj na blazine in videti je bilo, da je zaspal.

Mike je dva dni nepretrgoma čuval ob njegovi postelji, vendar bolniku ni bilo več rešitve; in ko sem tretjega dne ob svitanju nalagal drva na ogenj, se je Mike sklonil nad nepremično telo, kakor se je bil že tisočkrat sklanjal, nato pa mu je potegnil rjuho čez obraz.

Stopila sva ven in nemo obstala pred hišnimi vrati. Svet je bil siv in hladen v nepopisno tih. Na vzhodu se je za grčem, na katerem se je nahajalo naše taborišče, nebo pordečilo v prvi jutranji svetlobi. Pod najinimi nogami je počasi in mirno tekla voda, okrog nje pa so se gnetle hiške tistih ljudi, ki smo jim rešili življenje in jim pospravili žetev — toda za kakšno ceno! Tog mraz mladega dne se je dotaknil najinih rok in lic, ko sva stala tam v čarobni svetlobi; globoka tišina je bila podobna tanki niti, ki se napenja in napenja, dokler se ne pretrga...

Mike je prvi prekinil molk. Ramena so mu trznila, kakor da so se zganile pod težkim bremenom, ko je izpregovoril: »Tudi Mojzes je umrl, preden je prišel do cilja.«

Ko pa sem še vedno molčal, me je pogledal kakor zvesti pes, ki se zaveda krivde. »Storil sem vse, kar sem mogel,« je zamrmral.

»Vem,« sem prikimal. »Umrl je, preden vas je prvič videl.«

»Mike mi je plašno pogledal v obraz: »Filip, mar imate tudi vi vročico?«

Zenski vestnik

Zenske roke

Stara izkušnja nas izuča, da sta lepota in zdravje dva pojma, ki sta si zelo blizu. Seveda moramo misliti pri tem na pristno, resnično, ne pa izmetnično lepoto. Najodličnejša je ta primerjava pri roki. Lepa roka je zdrava. Grda roka hitro oboli in je zelo sprejemljiva za razna vnetja.

Kako pa poskrbimo za roko, da bo kljub delu lepa in zdrava? Najprej moramo poskrbeti, da bo voda, kjer se umivamo, mehka, to se pravi, da ne bo vsebovala preveč apnenca. Izkušena gospodinja nam pripoveduje: »V vrč vode denem zvečer malce jedilne sode ali boraksa. Voda čez noč stoji, zjutraj pa jo počasi izlijemo tako, da ostane vsebina na dnu. Kadar imam glicerina, zlijem v vsakega pol litra vode žlico glicerina.«

Zenske, ki imajo občutljivo kožo, naj se ne umivajo nikoli tik pred odhodom z doma. Roke naj si vselej po umivanju dobro otarejo z mehko brisačko. Da odstranijo poslednje sledove vlage, naj si potem namažejo roke še z glicerinom, če ga imajo, in še enkrat obrišejo z brisačko. Glicerina namreč zbira vlago in zato je prav dober kot sušilno sredstvo po umivanju. Vendar pa kljub že zakoreninjenemu prepričanju nikakor ni priporočljivo za mazanje razpokanih rok. Koža postane namreč voljna samo tedaj, če jo namažemo s kakšno mastno kremo. To razmažemo zvečer po koži, in sicer precej obilno, jo vdrgnemo v kožo in si nataknemo na roke kakšne stare rokavice, da se postojno perilo ne zamaže. Pa ni treba, da je to kakšna dragocena krema, ki se danes težko dobi ali sploh ne, marveč zadostuje cinkova mazilo z vazelinom. Če ima človek zelo občutljive roke, naj nosi zmerom ob vlažnem in hladnem vremenu ne pretesne volnene rokavice.

Za kuhinjo

Ješprenček z zelenjavo. Zvečer namoči četrt litra bolj debelega ješprenčka, drugi dan ga prevri, vodo odlij ter na novo zalij s poldrugim litrom gorke vode ali juhe, osoli, dodaj poparjeno in odcejeno zelenjavo, in sicer za mal krožnik drobno narezanega ohrovt, korenja, zelene, peteršilja, koleraba, česen, poper, lahko tudi pest fižola in en krompir. Morebiti imaš tudi meso ali kakšno klobaso, dodaj, pokrij in kuhaj počasi eno uro. Slednjič dodaj še na kose zrezani olupljeni krompir ter kuhaj še kako uro. Če nimaš mesa, lahko daš malce sesekljanih ocvrkov, strok česna in nožev konico popra. Kadar daš ješprenček kuhat, lahko pridenes še pest fižola. Ako imaš klobaso, jo dodaj obenem s krompirjem.

Gobova juha s krompirjem je izdatna v naslednji pripravi: 2 dljg masla, 400g moke in pol kilograma na kocke zrezanega krompirja, dve pesti gobic, peteršilj, česen, poper in dve žlici kisa. Prežganje zalijem s kostno ali zelenjavno juho, pridenem na kocke zrezani krompir in gobice, ki sem jih poprej dušila na malo masla, s strtim česnom in peteršiljem. Juho opopram in okisam po okusu.

Arabski makaroni. Kuhaj četrt kilograma poparjenih makaronov v slani vodi in stres na rešeto, da se ocedijo. Če imaš četrt kilograma govedine, jo zreži na male koščke, deni v kozo, soli, popraj, pridaj žlico masti, nekaj koščkov čebule, nekaj žlic vode, pokrij in duši, da se zmehča. Posebej kuhaj paradižnike v četrt litra vode ter jih kuhane z vodo vred pretlači. Nemara uporabiš paradižnikovo mezo. V kozo naloži makarone, polovico mesa, zopet makarone, ki jih po možnosti potresi s parmezanom, nato meso in končno ostale makarone, potresi s parmezanom, pridaj pretlačene paradižnike in (če imaš) malce smetane ter postavi za 10 minut v pečico.

Čebulna juha. Četrt kilograma sesekljane čebule zarumeni, prideni 3 dljg moke in ko je oprazena, zalij s vodo in opopraj. Juhi pridenes na kocke zrezani krompir ali pa postaviš na mizo z opečnimi kruhovimi kockami.

Zelenina solata. Zeleno olupim in kuham v slani vodi. Liste operem in odločim od stebila. Mlajše liste, ki imajo še skoraj bela stebila, pa pustim cele. Liste prilozim v krop, ko so gomoljke že napol kuhane, in kuham skupaj do mehkega. Nato odcedim in oblijem z mrzlo vodo. Liste trdo ožnem in denem na krožnik, gomoljke pa zrežem na listke in zabelim z oljem, kisom, poprom in soljo. Gomoljke naložim v sredi krožnika, zelenje pa tudi zabelim in zložim v venco ob robu krožnika. Zelenina solata je posebno dobra, če je mešana s krompirjem.

Ohrovtova solata. Manjše trde dele ohrovtove glavice prerežem po storžiču níz dol na štiri dele ter jih skuham v slanem kropu. Ko so mehka, jih

Evropska divjad pred letošnjo zimo

Se mnogo bolj kakor našim lovci in prijateljem prirode povzroča divjad vsako zimo skrb lovcev v drugih, neprimerno večjih revirjih. V nemških listih smo brali, da lov v Evropi splošno nazaduje in je temu pojavu treba na vsak način poiskati vzroke, ki so lahko prav različni. Ali se res Evropa bolj in bolj ohlaja? Ali povzroča propadanje raznovrstne divjadi nekatera umetna gnojila? Se več takih vprašanj bi lahko zastavili, toda zaenkrat pogledimo, kakšno je sedanje stanje po Evropi.

ZAJČJI ROD JE UPADEL

V pogledu ljudske prehrane je lov važen samo v eni evropski državi, na Norveškem. Posebno v severnih norveških predelih je los tako številan, da so lani spravili na trg nič manj kakor 340.000 kg te divjačine. Tolikšna količina ni prišla na trg samo zaradi vojne, saj je posušena ali drugače konzervirana losovina na Norveškem že od davna ljudsko živilo, ki je posebno važno spričo redke naseljenosti norveške dežele. Na Nemškem kaj takega ni mogoče, ker se pač med 90 milijoni ves lovski plen zelo, zelo razredči. Poleg tega ovirajo prevoz sadanje vojne prometne težave. Po prostranih revirjih tudi še ni hladilnic, kje bi se šle velike količine divjačine shraniti zlasti v toplih dneh. Lovci pa ugotavljajo splošen upadek. Kar je bilo začetev vstreljenih so bili sicer prav čvrsti, toda številčno jih je prišlo daleč manj pred pušč kakor druga leta.

TUDI JEREJICE JE VEDNO MANJ

Tudi število jerebic upada. Gotovo je divja perad močno vrnila že zaradi zime, toda za čudo število fazanov ni upadlo. Nemški lovci so začeli uvažati francoske jerebice zlasti one iz pariške okolice, da bi poživili jerebičji rod v nemških revirjih. Tuji gostje pa se zaenkrat še niso posebno izkazali. Vsekakor ne dovajanje sveže krvi dokazuje, da nemška lovstva nikakor ni malobrižno. Vsestransko raziskujejo upadanje stanja manjše divjadi in med drugim na primer ugotavljajo, da je lovska literatura že pred desetletji zabeležila podobne pojave. Tako so bili pred 50 leti evropski lovci v velikih skrbih zaradi izumiranja jerebic. Kmalu potem pa se je jerebičji rod sam po sebi spet poživil in pomnožil.

UMETNA GNOJILA IN PODNEBJE

Mnogo se v tej zvezi razpravlja o škodljivih posledicah umetnih gnojil. Tako so nekateri lovski strokovnjaki zatrjevali, da se to in ono umetno gnojilo uporablja v nepravem času in da se divjad zastrupi, preden je zemlja požrla kemikalije. Način izvršeni poskusi vsa tega niso potrdili. Bržčas so posamezni vremenski pojavi bolj škodljivi kakor umetna gnojila. Nedvoumno

je to ugotovljeno pri upadanju števila zajcev. Ostre zime so močno razredčile zajčji rod. Nasproti trditvam, da se Evropa polagoma ohlaja in da zavoljo tega izumira jerebičji rod, zagotavljajo lovski strokovnjaki, da je to bilo že pred 50 leti. To je ravno tako napačna domneva, kakor če sodimo, da izumirajo bresti ali kakšna druga lepa drevesa zato, ker se bo nad Evropo zgrnila nova ledena doba. Pri brestu ni izumiranja krivo podnebje, marveč kužno obolenje, ki ga povzroča neka gliva.

DIVJAD SI SAMA OPOMORE

Najsi upada število divjadi v Evropi, je treba vedno vedeti, da se manjša divjad vselej po nesrečnih letih izredno naglo popravlja, čim se ji izboljšajo življenjski pogoji. In tako se tudi nemški lovski strokovnjaki tolažijo, da si bodo zajci in jerebice v bližnjih letih opomogli tako, kakor so si zadnji čas opomogli nemški fazani. Doslej bodo nekdanje število in bodo obenem krepki novi rodovi, kakršni so prišli tudi po začasnem propadanju divjadi pred pol stoletjem.

ROD SVIZCEV NA KOROŠKEM

V zvezi s skrbmi za obnovitev raznih rodov divjadi naj zabeležimo še naslednjo zanimivost s Koroškega: zdravnik dr. Pichler v Beljaku, znan kot skrben in spreten lovec, je sprejel pobudo grofa Welczka, da uredi na južnem pobočju beliške Alpe farmo svizcev. Svizci ali marmotice so iz rodu veveric. Dolgi so kakor pol metra, visoki 15 cm, imajo 10 cm dolg rep in je njihovo krzno vredno lepe denarje. Toda svizci uspevajo le pod ugodnim podnebjem in v planinskih krajih, kjer bujno raste trava in kjer je dovolj vode. Znano je, da so številni svizci prebivali na Dobraču že v predzgodovinski dobi. Spilje na beliški alpi so jim že v davni lužile za bivališče. Planinski svizci bivajo poleti nosači ali v parih v svojih letnih skrivališčih, iz katerih vodi več rovov, dolgih 3 do 4 metre. V začetku poletja skoti samica 2 do 4 mladiče. Ko pride jesen in se naraščaj že doraščel, se zakoplijejo svizci kakih 10 metrov globoko v zemljo. Na koncu svojega skrivališča imajo prijazno urejeno zimsko taborišče obloženo s senom in mahovjem. Vhod v skrivališča zamažijo s kamenjem, zemljo in senom. V takem zimskem taborišču prepišijo zimo in jih šele aprilsko ali majskega sonca spet privabi na dan. Posamezne družine ali manjše skupine začnejo tedaj pridno iskati hrano, sočno travo in koreninice. Starejši izkušen samec stoji ob naši vedno na straži, bodi že na kakem štornu ali vrvišni vzhodni, od koder ima dovolj razgleda. Če se količkar pojavi nevarnost, silovito zahrliža in še vsa družba bliskovito izsine v svoja zavetišča. Tako jim pridajo roparice le težko do živoga.

previdno pobere na krožnik in ocedim. V skodelici zmešam olje, kis, poper in žličko gorčice ter s tem oblijem ohlajeni ohrovt.

Zelenjavna juha z rižem. Nekoliko ohrovt in nekoliko zelja ter korenino korenja in peteršilja zrežemo na rezance ter pridenemo tanko narezane čebule. Dobro je, če imaš tudi pest graha. Vse to vržemo na razbeljeno mast in dušimo in pražimo pokrito tako dolgo, da je vsa zelenjava mehka in da zarumeni. Nato prilijemo vode, juho osolimo in jo popramo ter hkrati zakuhamo riž. Tik preden nesemo juho na mizo, ji pridenemo sesekljane peteršilja.

Zeljnat cmočki. Četrtno osnažene zeljnate glave poparim in skuham do mehkega v slani vodi ali juhi. Kuhano zelje potem odcedim in sesekljam. Ko se zelje ohladi, vmešam v skledi 3 dljg masla, jajce, nekoliko soli in stolčeno popra. pridenem nato sesekljano in ohlajeno zelje in približno 7 dljg drobtin. Iz te zmesi naredim potem majhne cmočke, ki jih kuham na vreli juhi 5 minut.

Drobni nasveti

Kako napraviš lončeno posodo trpežno in nepregorno. Novi lonec, katerega večkrat pomažeš s tanko ilovnat plastjo (s čopičem), in pustiš posušiti, naposled pa poskropiš prevleko z lanenim oljem, dobi v ognju tako rekoč železen oklep. Seveda, če se ti laneno olje ne smili! Laneno olje z ilovico pomešano da v ognju pravo železo in tako prevlečeni lonec je boljši od onega, ki je prepleten z žico. Če ima lonec razpoke, si napraviš testo iz opečne moke, glin in lanenega firneža in zamažiš z njim razpoke.

Kako pripraviti železna posoda, da jedi ne počrne. Napolni posodo, preden jo rabiš, s sirotko — če jo premoreš — pusti jo 48 ur v nji, umij jo potem, ko se posuši in odgrni vse strani temeljito s kakšno masčobo. Sirota razkroji železne delce, ki so obviseli na notranjih straneh. Namesto sirotke lahko vzameš tudi kis, ki pa mora biti

tako zelo z vodo razredčen, da je samo kislika. To sredstvo se posebno priporoča za kovane železne posode, v katerih se prvič kuha. Ne poznavaj železnih posod s peskom, temveč rajši s čistim žaganjem, v mirni dobi pa z otrobi.

Čistilna voda za madeže v perilu. Raztopi v 1 kg deževnice 15 kg klorovega apna. S to tekočino napolni steklenice, katere dobro zamaži. Steklenice večkrat pretresi, da se apno popolnoma raztopi. Čez teden dni odlij čisto tekočino, da jo ločiš od gošče, ki se je nabrala na dnu. Tekočina se shrani v skrbno zamašenih steklenicah. K uporabi deni 2 žlici raztopne v 1 l tople vode, nato čisti madeže za nekoliko minut in ga potem takoj izperi v čisti topli vodi. Zarumenelo perilo lahko beliš s to čistilno vodo. V ta namen zmešaj 1 žlico čistilne vode s 3 l deževnice, namoči perilo za 1 uro v tej zmesi in ga potem skrbno in dobro poplakni v obilo topli vodi. Naposled ga poplakni še v mrzli vodi.

Praktična žepna podloga za otroke. Poleti kakor pozimi, ko se malčki igrajo veliko na prostem in si natlačijo žepe z raznovrstno šaro, ki ni v posebno veselje materam, je zelo priporočljiva praktična žepna podloga, ki varuje žepe pred nesnago in h'trim strganjem. Podloga se napravi iz alvega platna ter se pritrdi v notranjosti žepa s pritiskalci. Na ta način se lahko spremeni in pogosto pere. Če le mogoče, naj se podloga napravi iz nepremočljivega blaga ali voščenega platna. Otroci strastno nabirajo školjke, kamenčke, vodne rastline. Vse roma v žep. Kolikokrat so zaradi tega žepi premočeni in na obleki se poznajo lise. Pozimi je še posebno hudo. Zaradi tega je vsaki materi treba priporočiti, da prebrska in poišče kakih podlog. Mnogo nejevolje bo s tem prihranjeno. Tudi v šolske obleke se napravi take podloge, kar pomeni štedenje pri robcih, kajti v čednem žepu ostane tudi robec dalje časa čeden. Marsikak vztrajen nahod je posledica umazanega žepa, ker se bacili vedno na novo prijemajo svežih robcev.

SMEŠNICE

LEPA VZGOJA

Vzgojiteljica: »Kaj napravi dostojen deček, ako sedi v polnem tramvaju, a stara dama stoji?«
 Pepček: »Napravi se, kakor da spi...«

JE ZE MOGOČE

— Ne verujem, da sem popil sedem vrčkov piva. Moj želodec jih prenese samo pet.
 — Verujem, verujem, a ostala dva sta vam udarila v glavo...

PREPOZNO SE JE RODIL

— Ti nisi nikdar poznal svojega očeta?
 — Ne! Samo mati mi je pripovedovala, da je umrl dve leti pred mojim rojstvom...

DIAGNOZA

Zdravnik: »Nobene bolezni ne morem dognati pri vas, dragi moj gospod. Edini vzrok, da se slabo počutite je to, ker mnogo pijete.«
 Jaka: »In kako se ta bolezen imenuje po latinsko, gospod doktor? Veste — za mojo ženo!...«

SKROMNOST

Snubec: »Gospodična, premoženja nimam. Vse moje premoženje je moje znanje.«
 Gospodična: »Potolažite se, revščina ni nič sramotnega.«

OBCUTLJIVOST

Snubec: »Tu v prahu klečim pred vami in vas prosim za vašo roko!«
 Ona: »Kaj govorite o prahu, parket v našem stanovanju je vsak dan očiščen.«

VSAKA PRI SVOJEM

Gospa pošle, služkinja pospravlja in si zraven dela prepeva. Gospa je zaradi tega ogorčena in pravi:
 »Kako se predrznete peti, kadar jaz pojem, ko se na petje nič ne razumete?«
 »Saj se tudi vi vmešavate v mojo kuho, čeprav se nanjo nič ne razumete.«

Ponarejeni »Franck«

Opozorjamo s tem vso javnost, da se nahaja v prometu potvorba našega »Pravega Francka«, kavnega dodatka. »Pravi Franck« v škatlah po 1/2, 1/4 in 1/8 kilograma z znakom mlinčka izdelujemo izključno mi in je znan kot kavni dodatek v vsakem gospodinjstvu že več desetletij kot izdelek prvovrstne kakovosti.

Ovitke potvorjenega blaga je skoro za las enak našim originalnim škatlam, a se razlikuje od originalne škatle po tem, da je na sprednji strani mlinček tiskan v črni barvi, dočim je barva našega mlinčka temnomodra kot trakovi in površina okoli napisa »Franck«.

Vsebina ponarejenega ovitka sploh ni nikak kavni dodatek (cikorija), temveč nekakšna zmelata, stiska mešanica.

Opozorjamo cenjeno občinstvo, da tega ponarejenega blaga ne kupuje, da ne bi namesto našega kvalitetnega izdelka dobilo le brezvredno mešanico.

Proti ponarejevalcu bomo uvedli sodni postopek.

FRANCK INDUSTRIJA KAVOVINA D.D.,
 prej Hinka Francka Sinovi d. d., Zagreb.

× S kredo nad živce... Kreda že nekaj časa ni več sredstvo, ki se porablja na primer samo po šolah za pisanje po tabli, pač pa velja tudi že za uspešno zdravilno sredstvo. To je zemeljski proizvod, ki vsebuje številne snovi, katere so se v dobri dolgi tisoletij nabrale v kredinih plasteh. Kreda ima zlasti to lastnost, da ohranja toploto. Zaradi tega jo priporočajo pri zdravljenju s kopoljo. Vsebuje mnogo soli in drugih zdravilnih snovi, slednji pa jo uspešno uporabljajo tudi kot lepilo. Končno zelo ugodno deluje tudi na notranje izločevalne težave. »Kredna« kopel traja dvajset minut. Če ostanete v njej dlje, postajate vedno bolj utrujeni. Prednost »kredne« kopeli je v tem, da si jo lahko privoščimo tudi doma na svojem stanovanju. Kreda ima izredno moč tudi

če jo uporabljamo kot obkladek, ki ga devamo na boleča mesta. Še prav posebno pa je priporočljiva pri vnetju v kolenih. Zelo uspešno je dalje tudi zdravljenje s suho kredo. V tem primeru povzroča, da se bolno mesto na človekovem telesu temeljito pregreje. S takšnim ogrevanjem se odstranijo nevarne snovi. S kredo zdravimo še revmatizem, ženske bolezni in vnetje živcev. Tak način zdravljenja je bil do zdaj v 62 odstotkih primerov uspešen.

× Srce je ukradel. V Jeni pripovedujejo zgodbo o starem kirurgu, ki je najrajši seciral mrliča. Zaradi te svoje strasti je prišel v mladih letih navzkriž z zakonom in kaznovan je bil z denarno globo. Baje je vzel nekoč skrivaj iz anatomskega zavoda domov človeško srce, da bi ga lahko nemoteno proučil. Ko je bil na stara leta že slaven in spoštovan, so ga nekega dne poklicali za pričo na sodišče. Predsednik senata mu je zastavil običajno vprašanje, ali je bil že kdaj kaznovan. To vprašanje je spravilo starega gospoda v zadrego in zajecjal je: »Da.« Predsednik je presenečeno vprašal zakaj je bil kaznovan, ker je jednega kirurga dobro poznal. To vprašanje je spravilo kirurga še bolj v zadrego. Nekaj časa sploh ni mogel odgovoriti, potem je pa zajecjal: »Ker sem ukradel srce...«

× Najdaljša kurirska cesta. Kitajska uprava mora že od pamtliveka in tudi danes zaradi pomankanja železniških zvez zdaj vzdrževati kurirsko cesto, vodečo iz Tifa Fu v kitajskem Turkestanu preko Urge in Tokalgana. Ta cesta je dolga 6930 km. Kurirji potujejo s povprečno hitrostjo 50 km na dan in uporabljajo najrazličnejša prometna sredstva, tako velblode, mule, splave iz usnjenih mehov in podobno.

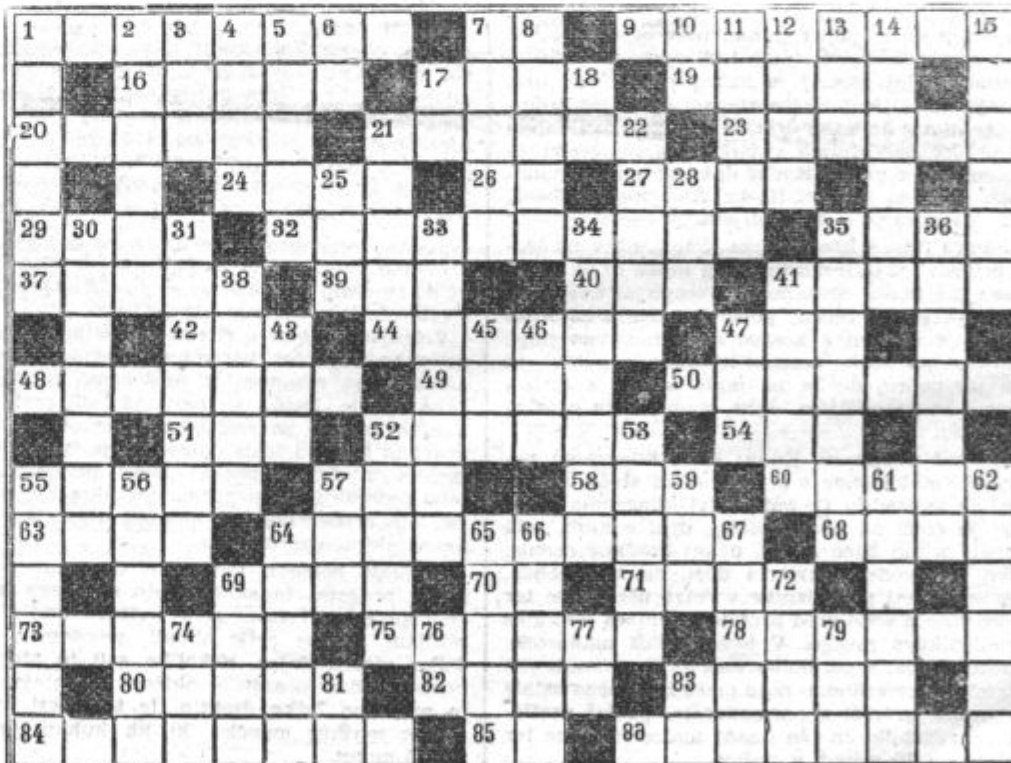
× Cvetje napoveduje vreme. Ljudje, ki žive z naravo, že dolgo poznajo nekatere rastline, ki veljajo kot zanesljivi oznanjevalci vremena in so tako rekoč nepogrešljiv barometer. Če se cvet take rastline jutraj odpre in ostane odprt do popoldneva, lahko z gotovostjo trdimo, da bo naslednji dan suho in lepo vreme. Ako pa cvet ne odpre svoje čaše in ostane zvit, je gotovo, da bo naslednji dan dež. Ako je zrak suh, rastline svoje cvetove odpirajo; kadar se cveti zapirajo, pomeni, da je zrak vlažen in da bo kmalu začelo deževati.

Križanka št. 40

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. prevleka železa z neko snovjo zaradi zaščite pred rjo, 7. podredni veznik, 9. proces, način obravnavanja, dela, 16. kemična prvina, 17. del ust, 19. počivačo, mirujočo, 20. očesna bolezen, 21. sladkovodna riba, 23. slaboumen, določen, 24. rimski cesar, ki je preganjal kristjane, 26. italijanski spolnik, 27. nekritično prepričanje, 29. janjčja koža, 32. terorizirati, pokoriti z nasiljem, 35. štirje enaki soglasniki, 37. dragoceni kamni, 39. pritok Donave, 40. mesto in letovišče v Poadižju, 41. okras konja, 42. dnevi rimljanskega koledarja, 44. plot, meja, 47. del telesa, 48. vodne naprave, 49. položaji, 50. stara oblika besede enota, 51. veznik, 52. preglavnica, sitnost (tujka), 54. del japonskega ženskega oblačila, 55. se dajo piti, 57. enota evropske valute, 58. oseba iz znane Gotovčeve opere, 60. grška boginja, 63. ribje jajce, 64. odposlanstvo, zastopstvo (tujka), 68. posedujem, 69. obok, 70. stara beseda za pivo, 71. srd, bes, 73. obdelovati koline, 75. planinska rastlina, domače zdravilo, 78. gora v Armeniji, 80. tuje moško ime (množina), 82. žito, 83. potrebuje drvar (množina), 84. narodni odpadniki (tujka), 85. dva enaka samoglasnika, 86. prevoznik (tujka).

Navpično: 1. vprašalni zaimsek, 2. obrežna, 3. gozdno zelišče, 4. svetopisemska oseba, 5. mesto v Franciji, 6. dva enaka soglasnika, 7. velika čaša, 8. številno, mnogo, 10. del kolesa, 11. prepričani nespornosti, 12. predmet, snov predavanja, razprave (tujka), 13. bližnji sorodnik, 14. glumači, Pavlihe (tujka), 15. planinca na Golici, 17. nikalnica, 18. začetek octa, 21. ubogo, skromno, 22. hrib pri Beogradu, 25. skrajni del celine, 28. grška črka, 30. nepokornež, nezadovoljnež, 31. uglajenega vedenja, 33. evropska država (množina), 34. rokodelski učenec, 35. pogin, 36. flora rastlinstvo, 38. vzori maliki (tujka), 41. sodeluje na veseljah, 43. pesmi, 45. pregovor, 46. turški fevdalec, 47. določene barve (srbrhrv.), 52. reka v sev. Franciji in Belgiji, 53. del opere, 55. gospodinjstva potrebščina, 56. slovensko ime za dva meseca, 57. moško ime, 59. del voza, 61. politično upravna enota v Arabiji, 62. ljubitelj, kdor nekaj opravlja zaradi zabave, (tujka), 64. reka v sev. Rusiji, 65. pregajanje, napanje, 66. ime italijanske filmske igralka, 67.

bivši predsednik španske republike (množina), 69. kol, okoli katerega nalagajo slamo, 72. rumunsko mesto, 74. glej 46. navpično (množina), 76. egipčansko božanstvo, 77. začetek kače, 79. veznik, 81. v litru, 83. top brez samoglasnika.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 39.

Vodoravno: 1. gore, 5. plosk, 10. od kraja 17. okoli, 19. okoličan, 21. mogel, 23. damica, 24. ovacije, 26. a ja, 27. ata, 28. krotek, 30. naroden, 32. cene, 34. Hribar, 36. ribica, 37. novinar, 39. ute, 41. ker, 42. sir, 44. val, 45. preklar, 47. uk, 49. pravica, 52. ablativ, 54. Ivo, 55. lavina, 57. ro, 58. ep, 59. motor, 61. Atene, 62. navada, 65. ahat, 67. da, 68. na, 69. zalet, 70. so, 72. klop, 74. no,

76. rž, 78. palec, 80. zu, 82. ikona, 84. Ida, 86. aviso, 88. avijacija, 91. terorist, 93. opereta, 94. aga, 96. Iravadi, 97. Planica, 98. svak.

Navpično: 1. godec, 2. Oka, 3. roman, 4. eliten, 6. lo, 7. okarina, 8. so, 9. Klotar, 10. očak, 11. dac, 12. Knin, 13. Amerika, 14. jo, 15. Agadir, 16. slana, 18. Ica, 20. iver, 22. ujec, 25. jar, 28. kriva, 29. obala, 31. Ober, 33. emirat, 34. hv, 35. otete, 38. ožina, 39. ura, 40. ekipa, 42. splahniti, 43. raven, 45. plod, 46. lo, 47. uvod, 48. Korana, 50. vinar, 51. ca, 53. brate, 54. it, 56. balast, 59. malica, 60. otoki, 62. napisi, 63. velo, 64. as, 66. h. k, 71. oziri, 73. pojav, 75. oder, 77. žara, 79. capa, 81. ujec, 83. naga, 85. ara, 87. Vid, 89. ven, 90. ata, 92. ov, 93. ol, 95. ak.